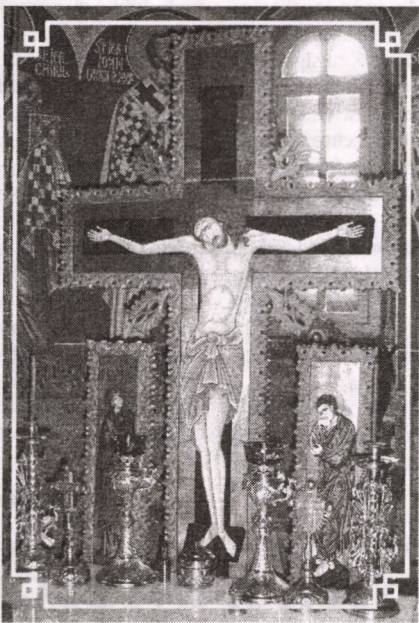

DUMINICA SFINTEI CRUCI

Cu ajutorul lui Dumnezeu, am ajuns la jumătatea Postului, la *Duminica Sfintei Cruci*. Postul este o călătorie, așa cum este și viața noastră. Noi călătorim, deși nu ne dăm seama. Există însă și o călătorie duhovnicească, pe care o facem din pruncia noastră și până când Dumnezeu ne va chema la Sine. În cadrul acestei călătorii, noi învățăm mereu. Prezența noastră la Biserică este ca la o școală. Fiecare sărbătoare are pentru noi un rol pedagogic. De aceea există, după rugăciune, și învățătură, la predică.

Mulțumim lui Dumnezeu că a dat să ne naștem în adevărata Biserică, în Biserica dreptmăritoare, care nu ne învață numai frânturi de adevăr, numai despre Botez, numai despre Venirea a Doua, numai despre dureri, cum fac unii creștini din vremea noastră. Nu sunt învățături fragmentate în Biserică, ci învățătura Bisericii este atotcuprinzătoare. Dacă nu am avea toate învățăturile, am fi tentați să zicem: „Păi, or fi având și aceștia dreptate”. Dar sunt peste 3000 de secte în toată lumea. Oare, să fie 3000 de dumnezei, 3000 de hristoși, 3000 de scripturi?! După ce

ai început să greșești o dată, greșeala ta o ia altul și o face mai mare, altul o face și mai mare, încât fiecare își aduce

câte o feliuță... de greșeală. Noi nu putem trăi cu feliuțe din acestea. Trebuie să înțelegem toată învățătura și să o aplicăm în viața noastră. Orice depărtare de la Biserica adevărată este o mare pierdere.

Și mai este ceva, și suferesc și românesc. Toți strămoșii noștri, din primul veac de când s-au născut, au fost creștini ortodocși. Dacă s-au dus din lumea aceasta, s-au dus în

credința cea adevărată. Iar un creștin adevărat spune despre strămoșii săi dreptmăritori: „Mă duc cu ei acolo; nu vreau mântuirea celor care îmi arată altceva”. Aceștia nu știu de unde sunt. Ei vin de maxim 200 de ani. Oare, să fi mers în iad toți românii ortodocși, până acum? Iar acum trebuie să vină cineva din America sau din altă parte și să spună: *Vă evanghelizăm!*? Dar noi suntem sălbatici? Noi nu am auzit de Evanghelie? Și ei, sărmanii, fac și *săptămână de evanghelizare*. Ar trebui să ne evanghelizeze, dacă au primit adevărata Evanghelie, cu *toată* Evanghelia, nu numai cu o parte.

Și iată una dintre aceste învățături mari ale Bisericii noastre. Prima pe care o învățăm astăzi, în timpul

Postului, este cea legată de post, rugăciune și credință. Credința nu este aceea pe care o declarăm undeva, fie că o declarăm la recensământ sau în altă parte, când spunem: „Suntem credincioși ortodocși” sau mai știu eu ce fel de credincioși. Ci este

(continuare în p. 2)

† **DR. LAURENȚIU STREZA**
Arhiepiscopul Sibiului și
Mitropolitul Ardealului

UȘILE POCĂINȚEI

Am purces din nou la drum către ziua *Sfintei Învieri* având drept tovarăși de călătorie postul, rugăciunea și fapta cea bună.

Am intrat iarăși în perioada Triodului numită așa după cartea de cult folosită în biserici și care cuprinde în ea imne liturgice de o frumusețe deosebită. Răsună de acum cântările de pocăință ce străbat cerurile, se înmulțesc rugăciunile și slujbele de peste săptămână, iar credincioșii se pregătesc să întâmpine praznicul Sfintei Învieri mai curați, mai luminați și mai întăriți duhovnicește.

Postul Sfinților Paști sau al Patruzecimii este vremea celei mai depline trăiri duhovnicești pentru întreaga creștinătate ortodoxă.

„*Bun lucru este rugăciunea cu post, cu milostenie și cu dreptate*” glăsuiește Domnul în Vechiul Testament prin glasul lui Tobit (Tobit 12, 8), și într-adevăr în vremea postului rugăciunea este mai frumoasă și mai folositoare decât în celălalt răstimp al anului liturgic.

Acum – în vremea postului – omul credincios se simte mai împăcat cu Dumnezeu, mai apropiat de semenii săi, mai mulțumit și mai ușurat în cugetul său.

Triodul cu minunatele sale cântări ne mișcă inima iar lacrimile pocăinței curăță păcatele și liniștesc frământările noastre sufletești.

Postul și rugăciunea, cele două arme nebiruite lăsate nouă de Domnul Hristos, odrăslesc bucuria și pacea.

Perioada Triodului, și implicit cea a Postului Mare, ne aduce aminte de slujirea arhierescă a Mântuitorului, aceea de Mare Preot care prin jertfa Sa a străbătut cerurile și ne-a împăcat cu Dumnezeu.

Cântările din perioada Postului sunt mai suave, mai îmbietoare la smerenie și la pocăință ca și la cugetarea la înfricoșătoarele patimi ale Mântuitorului Hristos.

Cât de înălțătoare și de suflet mângâietoare sunt rânduielile din timpul Postului celui Mare; Pavcernița cea mare ce adună în biserici mulțime mare de credincioși mai ales în prima săptămână a Postului, când e împreună cu părți din Canonul cel Mare al Sf. Andrei Criteanul; Liturgia darurilor mai înainte sfințite săvârșită în amurg de seară când Creatorul aprinde luminători pe bolta cerească; Sfintele Liturghii ale Sf. Ioan Gură de Aur săvârșite în sambetele postului și când se pomenesc cei răposați în nădejdea Învierii și a vieții de veci; Sfânta Liturghie a Sf. Vasile cel Mare săvârșită în primele cinci duminici ale postului. Iată atâtea bucurii duhovnicești de care ne împărtășim cu toții în această perioadă deosebită pregătitoare Sfinților Paști.

Se cuvine ca Postul nostru, pentru a fi bine primit înaintea lui Dumnezeu, să fie atât trupesc, adică înfrânare de la anumite mâncăruri și băuturi, dar și sufletească, adică înfrânare de la patimi și de la pornirile păcătoase ale firii omenești.

În capitolul 58 al cărții lui Isaia din Vechiul Testament Dumnezeu arată lămurit care este postul cel adevărat și bineplăcut Lui: „*rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărâmați jugul lor.*”

(continuare în p. 2)

† **VISARION RĂȘINĂREANU**
Episcop-Vicar Sibiu

PASTORALA

Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române la Duminica Ortodoxiei

Iubitului nostru cler și dreptmăritorilor creștini din cuprinsul Patriarhiei Române, Har, milă și pace de la Dumnezeu-Tatăl, iar de la noi arhieriești binecuvântări!

Iubiții noștri fii suflați,

Potrivit Sfintei Tradiții, icoanele fac parte din învățătura și practica Bisericii Creștine, iar, potrivit documentelor, ele se aflau pe pereții catacombelor în secolul întâi și în următoarele două, când creștinii, persecutați de stăpânirea lumească păgână și neputând să se roage la lumina zilei, o făceau în adăposturi subterane.

Odată cu Edictul din anul 313, când împăratul Constantin cel Mare – devenit apoi sfânt împreună cu maica sa, Elena – le-a dat creștinilor libertatea de a-și manifesta credința și cultul, aceștia au ridicat sute și mii de biserici, pe care le-au împodobit cu picturi murale, dintre care unele se păstrează până astăzi. Așa s-a dezvoltat arta iconografică bizantină, a Bisericii Răsăritului, care a cunoscut un nou avânt în secolul VI, sub împăratul Iustinian, și a continuat să înflorească încă două sute de ani, dăruindu-le închinătorilor adevărate monumente de frumusețe sacră.

Totul a mers bine până pe la începutul secolului VIII, când tronul imperiului a căzut pe mâna dinastiei isaurienilor, care nu aveau nimic în comun cu civilizația și rafinamentele Bizanțului.

Primul dintre ei, Leon al III-lea Isaurul, a pornit o teribilă campanie împotriva icoanelor, rămasă în istorie sub numele de iconoclast (adică „distrugerea icoanelor”) sau iconomahie (adică „lupta contra icoanelor”), o urgie care avea să dureze peste șaptezeci de ani, cu nemăsurate victime omenești și imense pierderi patrimoniale.

Principală cauză care i-a determinat pe aceștia să ducă o luptă atât de crâncenă împotriva icoanelor a fost, pe de o parte, puternica influență a monofizismului, erezie care nega dubla natură a Mântuitorului Hristos, dumnezeiască și omenească, afirmând că firea omenească a fost absorbită de cea dumnezeiască și că, prin urmare, nefiind și om, Iisus nu putea fi reprezentat în icoană. Pe de altă parte, împărații isaurieni erau interesați să nu-și deterioreze relațiile politice cu califii musulmani din vecinătatea imperiului, care denunțau arta iconografică drept o abatere de la a doua poruncă a Decalogului, puternic inserată în Coran. Acestei duble cauze i se adăugă cea de ordin psihologic, înversunarea suveranului care constată că voiața lui se lovește de împotriviri; la gândul că ar putea fi înfrânt, el devine bulgărele de zăpadă în rostogolire, care începe prin a speria o pasăre și termină dărâmand o casă.

Pe durata celor șapte decenii s-au născut cele mai crunte forme ale prigoanei. Toate bisericile au fost golite de icoane, care erau distruse. Toți cetățenii din Constantinopol și Asia Mică au fost obligați să-și aducă icoanele în piețele publice, unde erau arse. Cei care se împotriveau erau arestați, exilați sau omorâți. Cei care încercau să-și salveze icoanele în ascunzători sau îngropându-le în pământ, erau spionați, descoperiți și aruncați în temnițe.

În biserici, frescele și mozaicurile iconografice au fost arse și acoperite cu straturi groase de tencuială și var. S-a recurs și la metoda perfidă a discuțiilor publice între adversarii și adepții icoanelor, pentru ca aceștia din urmă să fie identificați, arestați și supuși torturilor. De asemenea, moaștele sfinților au fost batjocorite și arse.

Deoarece împotrivirea poporului lui Dumnezeu, împăratul Constantin al V-lea a convocat un sinod care să consfințească iconoclasmul din chiar interiorul Bisericii. Au participat 338 de episcopi, dar au absentat patriarhii Ierusalimului, Alexandriei și Antiohiei, precum și episcopul Romei. Sub amenințări, participanții au cedat, așa că marea rezistență a rămas pe seama călugărilor, care, neavând nimic de pierdut, în afară de mântuirea sufletului, erau gata să-și dea viața întru apărarea sfințelor icoane. Dintre aceștia, Sfântul Ioan Damaschin a scris un tratat împotriva iconoclastismului, cu o amplă pledoarie pentru cinstirea icoanelor. Mai mult, el l-a înfruntat direct pe Leon al III-lea pentru abuz de putere, amintindu-i că „nu i se cade împăratului să-și facă de cap în Biserică”. Nu mai puțin important a fost rolul Sfântului Teodor Studitul, egumenul mării mănăstiri de lângă Constantinopol, ca și acela al Sfântului Nichifor Mărturisitorul. Nu-l putem trece cu vederea nici pe Sfântul Grigorie Decapolitul, ale cărui moaște se află pe pământ românesc, în Mănăstirea Bistrița din județul Vâlcea.

Prigoana a încetat odată cu venirea pe tron a înțeleptei împărătese Irina, împreună cu fiul ei în vârstă de numai 10 ani. Din porunca acestei femei înțelepte și doritoare de pace, fapt pe care-l relevă însuși numele ei, s-a ținut în anul 787, la Niceea, cel de al VII-lea Sinod Ecumenic, la care au participat aproximativ 350 de episcopi, sub președinția patriarhului Tarasie, și care a restabilit cultul icoanelor, cu precizarea că lor li se cuvine doar cinstire, iar nu venerare precum sfinților sau adorare precum lui Dumnezeu, că prin ele nu cinstim materia din care sunt făcute, ci persoanele pe care le reprezintă, că odată cu ele cinstim sfânta cruce și sfințele moaște, dar în limitele permise, fără exagerări.

Tulburări din partea iconoclaștilor au mai fost și după aceea, până când la cârma imperiului a venit o altă înțeleaptă femeie, împărăteasa Teodora. Sub oblăduirea ei, patriarhul Metodie a convocat un sinod la care i-a invitat pe toți episcopii, egumenii și călugării care avuseseră de suferit în rezistența anti-iconoclastă. Atunci, la 11 martie 842, s-a hotărât ca prima Duminică din Postul Mare să se numească Duminica Ortodoxiei, adică a credinței dreptmăritoare, consacrandu-se astfel, odată pentru totdeauna, cinstirea icoanelor în cultul creștin al Răsăritului.

Dreptmăritori creștini,

Așa cum bine știți, construcția unei biserici ortodoxe se întinde pe durata mai multor ani. Când noul locaș este acoperit, tencuit, pardosit și încălzit, episcopul poate da binecuvântarea de a se sluji în el, dar provizoriu. Biserica e terminată și poate fi sfințită numai după ce a primit podoaba picturii, adică a iconografiei care îmbracă pereții și tâmpla cu scene biblice și cu chipurile sfinților. Spre mijlocul locașului, la îndemâna credincioșilor, se află icoana praznicară.

De asemenea, și în casa fiecărui bun creștin se află cel puțin o icoană, sfințită de preot și așezată, de obicei, pe peretele dinspre răsărit. Chiar și omul cel mai simplu știe că icoana nu

(continuare în p. 2)

PASTORALA LA DUMINICA ORTODOXIEI

(urmare din p. 1)

este altceva decât reprezentarea vizuală a persoanei pe care o înfățișează și că rolul ei este acela de a înlesni comunicarea și comuniunea cu acea persoană. În acest fel, sfântul din icoană, contemplant zilnic prin cinstire și rugăciune, devine un fel de membru al familiei, unul de-al casei, căruia îi ceri mijlocirea, ajutorul și în preajma căruia te simți bine.

Nu altfel stau lucrurile în locașul de cult, numai că familia Bisericii este incomparabil mai mare, de la dimensiunea unei parohii până la scara universală. Adunați aici, în străduința de a dobândi Împărăția Cerurilor prin asaltul rugăciunii, creștinii se întâlnesc cu sfinții, care deja au cucerit-o. S-a alcătuit astfel o comunitate în care credinciosul de rând, familiar cu icoanele sfinților, nu mai are nevoie de perceperea lor vizuală, acum perceându-i prin sentimentul intim că el nu e singur, că sfinții sunt prezenți aici ca să-l încurajeze, să-l ajute, să-i ofere dovada că dacă ei au fost ca el, și el poate fi ca ei, că sfinții sunt o punte a posibilului spre ceea ce pare imposibil, mântuirea păcătosului.

Prin icoane, vedem sfinții în biserică, așa cum fac și îngerii 'care slujesc împreună cu noi' și împreună slăvesc bunătatea lui Dumnezeu.

Icoana poate avea și un rol pedagogic, atât în familie, cât și în comunitatea elevilor dintr-o clasă școlară. O icoană nu poate fi în contradicție cu principiile educative ale dirigintelui, ci, dimpotrivă, le confirmă și le consfințește, numai că ea nu folosește metoda expositivă, ci pe aceea a exemplului viu. Icoana Mântuitorului Hristos inspiră sentimentul bunătății, icoana Maicii Domnului, pe acela al purității, icoana Sfântului Nicolae sau aceea a Sfintei Mucenice Filofteia inspiră virtutea solidarității cu cel nevoiaș, icoana Sfântului Gheorghe îndeamnă la biruința binelui asupra răului, icoana Sfintei Cuvioase Maria Egipteanca oferă gândul că răscumpărarea unui păcat, oricât ar fi el de greu, nu e niciodată prea târzie, dacă luăm jugul pocăinței.

Dreptmăritori creștini,

Până la venirea Mântuitorului Hristos nu era cu puțință reprezentarea lui Dumnezeu, perceput ca spirit pur. Prin trimiterea Fiului Său pe pământ, nevăzutul Dumnezeu a realizat și modalitatea de a fi văzut de oameni. Însuși Domnul le spunea ucenicilor despre Sine: 'Cel ce M-a văzut pe Mine L-a văzut pe Tatăl' (Ioan 14, 9). Așadar, de vreme ce Fiul a devenit trup prin Sfânta Fecioară Maria, a devenit și materie. Or, materia are consistență, contur, formă, culoare, ea poate fi schițată, desenată, zugrăvită, sau - mai nou - fotografiată. Așa s-a născut, după Tradiție, primul portret al Mântuitorului, cel întipărit pe năframa Sfintei Veronica. Un astfel de portret devine, în Ortodoxie, prin sfințire, icoană. Și dacă icoana a devenit posibilă prin întruparea lui Hristos, cu atât mai firesc ea poate reproduce chipul Maicii Domnului și pe al sfinților.

UȘILE POCĂINȚEI

(urmare din p. 1)

Împarte pâinea ta cu cel flămând, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l și nu te ascunde de cel de un neam cu tine" (Isaia 58, 6-7).

La fel, Mântuitorul Hristos ne povățuiește zicându-ne: „Când postiți nu fiți triști ca făr-nicii” (Matei 6, 16), cu alte cuvinte, nu postiți doar „de ochii lumii”, ci ungeți capul vostru cu mirul rugăciunii și al faptelor bune, spălați fața voastră cu lacrimile pocăinței și veți avea răsplată multă de la Tatăl cel Cerească Care vede cele ascunse și răsplătește îmbelșugat pe cel smerit cu inima.

Sfinții Părinți au înălțat imne deosebite postului arătând la unison că postul cel adevărat este nu atât cel de bucate, cât cel de fapte, de gânduri și de ispite.

Astfel, Sf. Ioan Gură de Aur spune: „Cel ce postește și în acea zi și păcătuiește nu postește pentru binele său sufletească, nici pentru mărirea lui Dumnezeu, ci numai își cruță averea.”

Postul nu urmărește omorârea trupului ci disciplinarea lui, precum zice Avva Pimen: „noi nu ne-am învățat să fim omorâtori de trupuri ci de patimi”, pentru că într-adevăr acestea robesc pe om și-l fac să se depărteze de Dumnezeu.

Pe de altă parte, în icoana Domnului Iisus ne recunoaștem pe noi înșine și pricepem de ce Dumnezeu, după ce a zidit lumea, a încununat-o cu gândul 'Să facem om după chipul și asemănarea Noastră' (Facere 1, 26). Acest plural 'să facem' denotă că în acel moment Fiul, ca Logos, era împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt. Așadar, dacă omul va avea chipul lui Dumnezeu, și Hristos-Dumnezeu va avea chipul omului, iar aceasta nu doar prin materialitatea trupului primit de la Sfânta Fecioară Maria, ci și prin prototipul creat de cuvintele lui Dumnezeu-Tatăl. Virtual, Dumnezeu-Fiul avea chipul omului încă dintru început, ceea ce înseamnă că El S-ar fi întrupat oricum în chipul omului, chiar dacă Adam nu ar fi căzut din Rai.

Identificarea lui Hristos cu omul va fi și mai evidentă la a doua Sa venire. Principalul criteriu al Judecării de Apoi va fi răspunsul fiecăruia la întrebarea dacă el, în timpul vieții pământești, L-a recunoscut sau nu L-a recunoscut pe Iisus în suferința omului de alături, fie că acesta era flămând sau însetat sau străin sau gol sau bolnav sau întemnițat (Matei 25, 34-45). Iisus Hristos se află în fiecare suferință umană și exprimă solidaritatea lui Dumnezeu cu propria Sa creatură. Problema este dacă fiecare dintre noi L-a recunoscut sau nu pe Iisus Hristos în suferința de lângă el și dacă, prin urmare, și-a exprimat solidaritatea lui cu Dumnezeu. Păcatul poate fi comisiv, dar și omisiv: dacă poți face binele și-l faci, e o virtute urmată de răsplată; dacă poți face binele și nu-l faci, e un păcat urmat de pedeapsă. Tu, omule, ești cel care te definești și-ți hotărăști soarta.

Iată, deci, motivul pentru care Biserica noastră a hotărât, încă din vremea Patriarhului Justinian (1948-1977), ca Duminica Ortodoxiei să fie ziua în care se face colecta pentru completarea Fondului Central Misionar. Acest Fond este destinat în exclusivitate ajutorării semenilor noștri aflați în lipsuri, în nevoi sau în suferințe. Știind acum, prin mijlocirea icoanelor, că în fiecare suferință umană se ascunde și așteaptă Iisus Hristos, nu putem rămâne nepăsători. Din păcate, în țara noastră încă există destui sărmani, bătrâni, văduve, orfani, copii abandonați, dar și parohii sărace în mediul rural, care au nevoie de sprijinul nostru. De aceea vă adresăm această Scrisoare Pastorală, rugându-vă și îndemnându-vă să contribuiți, fiecare după puterea și inima lui, la alinarea celor ce așteaptă ajutorul nostru, al tuturor.

Dacă unii dintre frațiiile voastre nu au în Duminica aceasta posibilitatea unei donații sau dacă vor vrea să dăruiască mai mult decât au dat, colecta le rămâne deschisă și în Duminica viitoare.

Dumnezeu să vă binecuvinteze și să vă răsplătească din milele Sale cele bogate!

Harul Domnului nostru Iisus Hristos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și părtășia Sfântului Duh să fie cu voi cu toți!

Un monah teolog din Scythia Minor: SFÂNTUL IOAN CASSIAN

Cronologic, cel mai cunoscut reprezentant al vieții monahale de la noi, din secolul al IV-lea, a fost **Sfântul Ioan Cassian**. Despre el s-a afirmat cu bună dreptate că a fost, împreună cu Fericitul Augustin de Hyppo, una dintre cele două mari lumini ale Bisericii Apusene, căci opera sa a jucat un rol primordial în dezvoltarea spiritualității occidentale, transmițând Apusului învățătura tradițională a Răsăritului. A fost un reprezentant de seamă al literaturii patristice și una dintre figurile cele mai de seamă ale monahismului timpuriu, remarcându-se prin viața monahală trăită în slujba Bisericii.

Informațiile despre locul de naștere, mediul de formare și copilărie lipsesc din paginile scrise de el, dovadă a modului de viață aspru pe care și l-a ales, monahismul. Se naște în jurul anului 360-361, în provincia Scythia Minor, în localitatea Vicus Casiani, sat din teritoriul rural al cetății Histria, unde a primit o educație aleasă, cu siguranță într-un centru de pe țărmul apusean al Pontului Euxin. S-a format intelectual, fie la Histria, sau poate la Tomis și Callatis, centre recunoscute în epocă pentru oamenii de seamă pe care i-a format.

Originea sa scitică este subliniată de biograful Ghenadie de Marsilia în lucrarea *De viris illustribus*, unde scrie „Cassianus natione scythia”. Mai mult decât atât, savantul francez Henri I. Marrou și istoricul Vasile Pârvan au rezolvat definitiv controversa privind locul de origine a lui Ioan Cassian, controversă ce a împărțit lumea specialiștilor în două tabere.

Arheologul Vasile Pârvan este autorul unor descoperiri din Dobrogea, mai precis, a două inscripții grecești în pădurea Șeremețului (jud. Constanța). Ambele inscripții au fost gravate pe stânci și în ele se

vorbește de *hotarele Cassienilor și peșterile, respectiv hotarele peșterilor Casienilor ale speluncilor*. Pe baza concluziilor elaborate de Vasile Pârvan, a descrierilor făcute de

Ioan Cassian asupra locurilor natale, dar mai ales pe fondul interesului personal manifestat pentru viața și opera monahului daco-roman, profesorul H.I. Marrou a concluzionat că nu poate fi refuzată originea scitică a lui Cassian, opinie împărtășită apoi și de cei mai mulți dintre cercetători. Cassienii sunt, așadar, părinții lui Ioan Cassian, a căror proprietate se întindea până la peșterile menționate, deci locuiau pe Valea Casimcei, într-o regiune muntoasă împodobită cu păduri, spațiu ideal pentru o viață monahală. În această zonă se vorbea atât greaca, componentă lingvistică dominantă pentru cetatea Histria, cât și limba latină. Cunosător al celor două limbi, greaca și latina, va încerca să adapteze la cultura latină monahismul, exprimat, după cum am subliniat, mai întâi în cultura și limba greacă.

Despre așezările monahale avem informații că existau începând cu secolele III-IV, mănăstiri în care s-au format călugări evlavioși, iscusiți teologi, din rândul cărora în decursul veacurilor se vor ridica personalități ale vieții monahale și eclesiastice. El însuși mărturisește intrarea de tânăr într-o mănăstire, spunând că „se stabilize de mic copil printre călugări, de la care asculta îndemnuri și vedea exemple”, având așadar modele vii, de viață monahală.

(continuare în p. 5)

Dr. Sebastian Dumitru CÂRSTEA

DUMINICA SFINTEI CRUCI

(urmare din p. 1)

credința pe care o arăt prin viața mea, prin faptele mele, că, altfel, nu sunt credincios. Ne arătăm cea mai mare credință și iubire față de Hristos atunci când Îl primim prin Împărtășanie, pentru că împărtășirea cu Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos este șansa vieții de Dincolo. Trupul și Sângele Mântuitorului Iisus Hristos este hrana din lumea de Dincolo. Cel care se împărtășește nu este pe pământ, ci în cer. El Îl duce pe Hristos acasă. Suntem, astfel, purtători de Hristos. Nu-L purtăm pe Hristos numai dacă auzim sau spunem numele Lui, ci dacă ne împărtășim cu adevărat cu Trupul și Sângele Său.

Trebuie totdeauna să-L cinstim pe Hristos prin rugăciune, prin însemnare cu Semnul Crucii. Semnul Crucii este arma cu care ne apărăm, care ne ajută să ajungem la Spovedanie și apoi la Împărtășanie. De ce nu ne putem lipsi de Cruce? Observați că toți cei care părăsesc Biserica leapădă, în primul rând, Crucea, apoi pe Sfinți, apoi preoții și sunt împotriva a tot ceea ce este sfânt. Ei spun: „Nu e mai simplu: cred numai și mă duc în rai?”. Când spun însă că sunt mântuit, deja m-am mândrit; și acest păcat este cel mai mare, pe care l-au avut îngerii cei căzuți. Îngerii care s-au mândrit au devenit draci întunecați. Și iată ispita diavolului! Ce ar vrea diavolul să piardă omul întâi pentru ca să-l poată câștiga? Ar vrea să piardă semnul care-l apără pe om și care-l ustură pe diavol: *Crucea!*

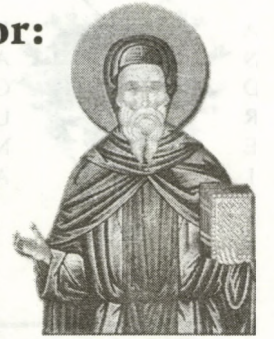
Iată ce facem noi când facem Semnul Crucii! Suntem atunci puternici. De aceea trebuie să-L facem corect. Să nu se grăbească nimeni, căci vrăjmașul zice: „Bine, fă-ți cruce, dar să o faci numai așa...”. Semnul Crucii se face cu trei degete. Aceasta simbolizează *Dumnezeu în Treime*, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Care e un singur Dumnezeu. Cele două degete le închid în palmă, arătând că Dumnezeu l-a creat pe om, pe Adam și pe Eva, care au căzut din Rai, dar au posibilitatea să recâștige Raiul prin Hristos, Care era și Dumnezeu și Om, și Care a venit pe pământ. Și atunci îmi pecetluiesc mintea - cărmaciul vieții mele - cu ce?, cu pecetea Treimii și spun: *În numele Tatălui, apoi cobor mâna în jos și spun și al Fiului*; adică Dumnezeu-Tatăl a trimis în lume pe Fiul Său, din iubire. Îndrept mâna în dreptul inimii și apoi o ridic pe umărul drept și spun: *Și al Sfântului Duh*. Adică Fiul S-a înălțat la ceruri și a șezut de-a dreapta Tatălui și a biruit pe vrăjmaș.

Aceasta este o mărturisire de credință. Vă întreabă cineva: *Ce credință aveți?* Și ziceți: *Păi, ortodoxă*. Apoi: *Și ce credeți?* Răspundeți: *Păi,*

nu știm. Noi credem în Dumnezeu în Treime: în Tatăl, Care L-a trimis în lume pe Fiul Care S-a înălțat la ceruri și a șezut de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl. Trebuie să știți tot *Crezul*, pe care trebuie să-l învăț pe de rost. În același timp, când mă însemn cu Semnul Crucii, nu numai că-l alung pe diavol, dar mă și rog lui Dumnezeu. E o rugăciune profundă. Îi dau lui Dumnezeu mintea mea. Cu mintea facem atâtea păcate, chiar când nu mai putem face cu fapta. Când vrei să te rogi, îți fuge mintea de la rugăciune. Dar o pecetluiești cu pecetea Crucii. Dacă în fiecare dimineață sau când ai un necaz, sau unde te afli, spui: *Ajută-mă, Doamne!* și îți însemni mereu mintea cu pecetea Crucii, nu mai poți gândi altceva, nu mai poți gândi răul apropielui; nu te mai poți certa. Când vă certați și aveți ispitele acestea, să vă însemnați cu Semnul Crucii. Și când vin sectarii să vă ademenească să vă ducă în altă parte, să ziceți: „Dacă și voi credeți în Hristos, în Sfânta Cruce și în Maica Domnului, vin cu voi. Dacă nu, să nu-mi luați voi arma, pentru că, în momentul în care-mi luați Crucea, care-i armă împotriva diavolului și care ne pecetluiește mintea și inima, îmi luați iubirea. Noi fără iubire nu putem trăi. Fără iubire ne urâm, ne omorâm unii pe alții, ne răzbunăm”. Și, apoi, însemnându-ne cu Semnul Sfintei Crucii, ne pecetluim și puterea fizică. Îi dăm astfel lui Dumnezeu și sufletul, dar și trupul nostru.

La mijlocul Postului, cei care simt oboseala, căci suntem într-un drum, iată-ne adumbrind sub Cruce. Și știm că Sfânta Cruce ne străjuiește de când ne-am născut și până murim. Primele formule pe care le zice preotul când botează un copil, spre a-l boteza în numele Sfintei Treimi, sunt însoțite de însemnarea cu Semnul Sfintei Crucii. Binecuvântările de la Biserică se fac toate cu chipul Crucii. Avem Semnul Crucii pretutindeni; și-n ultima clipă a vieții punem mâinile pe piept tot în semnul Crucii, pentru că suntem creați după chipul Crucii. Nu putem renunța la Semnul Crucii, căci, dacă renunțăm la el, atunci renunțăm și la noi înșine și la identitatea noastră, iar atunci diavolul face din noi ce vrea. Dar el se teme și fuge de Cruce.

De aceea, să scăpăm toți la Crucea Mântuitorului Hristos. Acolo este biruința Domnului asupra vrăjmașului diavol. Acolo este și biruința noastră asupra lui. Să luăm Crucea lui Hristos ca armă împotriva tuturor răutăților celui viclean și să strigăm cu tot curajul: „Doamne, armă asupra diavolului Crucea Ta ai dat nouă. Fii slăvit și binecuvântat pentru aceasta!”. Amin.

BIBLIA MITROPOLITULUI ANDREI ȘAGUNA la 150 de ani de la apariție

În 1858, la împlinirea unui deceniu de la hirotonirea ca episcop al românilor ortodocși din Transilvania, Andrei Șaguna oferea „tuturor preoților și creștinilor noștri, un odor sfânt”, care era Biblia ce tocmai ieșise de sub teascurile tipografiei dieceane din Sibiu, întemeiată și aceasta tot de el, în 1850.

Era cea de a cincea ediție integrală a Bibliei în limba română, după Biblia de la București, din 1688, Biblia de la Blaj, din 1795, Biblia de la Petersburg, din 1819 și Biblia de la Buzău, din 1854.

Pe foaia de titlu a noii ediții sunt înscrise doi ani: 1856-1858. Este vorba desigur de toată durata „diortosirii” și tipăririi textului scripturistic. Că într-adevăr așa stau lucrurile se vede dintr-un anunț publicat în „Telegraful Român”, nr. 7, din 25 ianuarie 1856, prin care se face vestire despre pornirea lucrului de a se da la lumină o nouă ediție a Sfintei Scripturi. Anunțul acoperă toată pagina întâia a ziarului și este intitulat: „Provoacă la Prenumerarea Sfintei Scripturi (Biblia) ce se tipărește în Tipografia dieceană la Sibiu”. În concret, se face apel la o subscripție prin care clerul și credincioșii erau chemați să sprijine această importantă lucrare ce tocmai începuse.

Direcțiunea tipografiei dădea asigurare: „1. Că Biblia se va tipări, pe o hârtie aleasă și bună. 2. Că va fi înfrumusețată cu icoane preste una sută, din care și punem aici patru. 3. Că tipariul va fi așezat frumos, Tipografia dieceană îngrijindu-se ca Biblia așa să o tipărească încât chipul ei din afară să corespundă sfântenei ei dinlăuntru”.

Peste doi ani, adică în 1858, tot „Telegraful Român” va fi vestitorul săvârșirii lucrului început în 1856. În nr. 20/15 mai 1858 se publica următoarea înștiințare: „Astăzi este Direcția Tipografiei dieceane în cea plăcută poziție de a putea da de știre publicului că Biblia românească ilustrată cu 94 de icoane au eșit de sub teasc, pentru care au fost publicat acum doi ani pnenumeră cu 20 florini și că foarte curând se vor espeda D-lor Prenumeranți ecsemplarele. Prețul de acum al Bibliei se hotărăște în 26 florini, nelegată, numai până la sfârșitul lui octombrie a.c. cal. nou, ear după acest timp va costi 30 florini. Sibiu, la Sfintele Rosale, 1858”.

În numărul următor al „Telegrafului Român” (nr. 21/22 mai 1858) anunțul se repetă precizându-se că în ciuda dificultăților „tipografia, credincioasă chemării sale cei curate și mântuitoare, nu a desperat ci și-au încordat toate puterile cele crude încă spre acea întreprindere mărească. După lucru energios mai de doi ani de zile poate eși astăzi cu fața veselă înaintea Creștinimii noastre și a-i vesti că Biblia întreagă, ilustrată cu 94 de icoane, au eșit de tot de sub teasc”.

Tot în acest număr al „Telegrafului Român” se află tipărită prima parte a unui studiu intitulat „O privire la Biblie”, care studiu se va continua și în următoarele trei numere. Studiul este semnat cu inițialele Z.B., ceea ce ne îndreptățește să credem că este vorba de Zaharia Boiu, vestitul predicator, profesor la Institutul Teologic, redactor al „Telegrafului Român”, asesor consistorial și membru al Academiei Române. În încheierea studiului, semnatarul adresează cititorilor acest îndemn: „De aceea dar, să primim cu multă încredință și bucurie această floare a vieții noastre religioase (adică Biblia, n.n.) și să o îmbrățișăm cu cea căldură adevărată cu carea ni se dă și carea o cere sfântenia ei. Nu dorim de a trâmbița laudele acelora carii s-au ostentat într-un chip sau altul la săvârșirea acestui monument vrednic de cinstire, pentru că aceia sunt prea sublimi în cugetarea lor; ca să se bucure de mărirea noastră... ci numai pentru... a întâi după potință în creștinii noștri simțim de iubire și împrietinire mai strânsă și mai adâncă cu Sfânta Scriptură, carea în mijlocul tuturor vijeliilor timpului stă neclătită și neatinsă. Ținând tot așa pre aceia care s-au legat de dânsa cu tot sufletul” (T.R., nr. 25/19 iunie 1858, p. 98).

Ca volum, noua ediție a Bibliei însuma 1081 de pagini, din care 920 de pagini pentru Vechiul Testament și 240 de pagini pentru Noul Testament.

Textul scripturistic propriu-zis este precedat, în Biblia de la 1858, de un extins cuvânt introductiv de 21 de pagini, alcătuit de mitropolitul Andrei Șaguna și care se intitulează „Cunoștințe folositoare despre Sfânta Scriptură”. Aceste cunoștințe sunt sistematizate în șase părți.

În prima parte din introducere se vorbește „Despre Începătorul și cuprinsul Sfintei Scripturi”. Sub forma unor întrebări și răspunsuri sunt abordate aici aspecte precum: Autorul divin al Scripturii (Duhul Sfânt) și autorii umani cunoscuți sau necunoscuți ai cântărilor inspirate ale Bibliei; numărul și împărțirea cântărilor canonice ale Vechiului Testament și Noului Testament; cărțile necanonice și apocrife.

Partea a doua a introducerii se intitulează: „Despre întocmirea (traducerea, n.n.) Sfintei Scripturi în limbile popoarelor creștine”. Pe primul loc este menționată traducerea din ebraică în greacă, a Vechiului Testament, care s-a făcut în Alexandria Egiptului, în sec. III-II î.d.Hr. și care se numește „Septuaginta”.

Sunt amintite apoi și alte traduceri, tot în limba greacă, ulterioare Septuagintei, dar de mai mică valoare decât aceasta. Nu sunt amintite în schimb, traduceri vechi în alte limbi decât cea greacă, precum sunt: traducerea siriană (Peschitto), făcută în sec. II d.Hr., tot după textul ebraic, traducerea coptă (vechea egipteană), din sec. III, traducerea etiopiană, din sec. IV, traducerea gotică a episcopului Wulfila,

din sec. IV, traducerea armeană a patriarhului Sahag (Isaac) și a lui Mesrob, inventatorul alfabetului armean, din sec. V, traducerea georgiană sau gruzină, din sec. VI, traducerea latine: Itala, din sec. II și Vulgata, din sec. V și traducerea slavonă, din sec. IX. Ca o justificare a omisiunii altor traduceri decât cea grecească, Șaguna ține să precizeze că „pentru Biserica noastră Ortodoxă Răsăriteană, Septuaginta este socotită ca cea mai bună și mai autentică și ca atare la ea s-a făcut apel pentru traduceri în limbile altor popoare ortodoxe.

De îndată, Șaguna trece în revistă traduceri românești ale Sfintei Scripturi. Începe cu Noul Testament de la Bălgrad (Alba Iulia), din 1648 și cu Biblia de la București, din 1688. Acestea sunt, în viziune lui Șaguna, „izvoarele care au izvorât întâia dată apa vieții vecinice pentru neamul acesta” (p. IV). Lor le datorează poporul român „deșteptarea sa din barbaria veacurilor, împrietinirea lui mai de aproape cu Legea lui Dumnezeu, propășirea lui către lumina cea blândă a civilizației și a cultului”. Mai mult decât atât, aceste două prime traduceri (una parțială și alta integrală) „constituie temelia unității neamului nostru, pre care mâna pronoiei l-au revărsat prin atâtea țări deosebite și printre atâtea neamuri străine, și rămânere în viața a limbii sale naționale” (p. IV). Toate aceste binecuvântări „avem a le mulțumi acestor ediții vechi ale Sf. Scripturi, acestor monumente nepieritoare ale limbii, moralității și peste tot ale vieții noastre naționale și bisericești” (p. VII).

Șaguna redă, în continuare, precuvântările Noului Testament de la Bălgrad și pe cele ale Bibliei de la București.

Face apoi pomenire și de alte trei ediții ulterioare Bibliei de la București:

1. Biblia întreagă tipărită de Societatea biblică rusească, de la Petersburg, în 1819.
2. Noul Testament tipărit la Smirna, în Asia Mică, la 1833.
3. Biblia întreagă tipărită la Episcopia Buzăului, în anul 1854.

Precum vedem, Șaguna omite menționarea traducerii Bibliei de la Blaj, din 1795. Această omisiune a fost taxată cu asprime într-un studiu atașat ediției jubiliare a Bibliei blăjene, care ediție are menționat pe foaia de titlu ca loc de apariție, Roma și ca dată a apariției anul 2000. Asupra acestui aspect vom reveni în finalul acestui articol.

În partea a III-a a introducerii, Șaguna se străduiește a dovedi cum că „Scriptura este cuvântul adevărat al lui Dumnezeu” (p. XVI-XVIII). El face apel la mărturiile interne preluate chiar din Scriptură și la mărturiile externe, preluate din scrierile patristice, spre a fundamenta o astfel de afirmație.

Cea de a IV-a parte a introducerii se intitulează: „Despre puterea cea din lăuntru a Sfintei Scripturi”. Se evidențiază aici binefacerile și transformările pe care cuvântul lui Dumnezeu le favorizează în viața oamenilor care citesc, aprofundează și mai ales pun în practică preceptele scripturistice.

Despre „Trebuința Sfintei Scripturi” se vorbește în partea a V-a a introducerii. Șaguna arată aici că „Scriptura este de trebuință Bisericii, va să zică Preoțimii ca să știe a păstori cu bun sporiu pre creștini către viața de veci, iar creștinilor este de trebuință ca să știe în ce cred și cum să crează ca să se mântuiască” (p. XX).

Cea de a VI-a parte și ultima a introducerii se și intitulează simplu „Încheiere”. Șaguna ține să sublinieze aici avantajul de care s-au putut bucura românii de aproape 200 de ani de a avea Biblia tradusă în propria limbă. Se cuvine pentru aceasta să ne arătăm mulțumitori vrednicilor bărbați care s-au străduit să ne transpună adevărul dumnezeiesc al Scripturii în limba noastră maternă și să căutăm a zidi pe temelia credinței dobândite din Scripturi unitatea noastră de gând și simțite.

După această extinsă parte introductivă urmează textul propriu-zis al celor două Testamente, care este orânduit în pagină pe două coloane.

Spre deosebire de edițiile biblice anterioare, Biblia lui Șaguna este ilustrată cu frumoase reproduceri după gravuri ale desenatorului și pictorului francez Gustave Doré (1832-1899).

În privința tiparului, se observă un progres real față de edițiile biblice anterioare. Fiecare pagină oferă cititorului un câmp grafic atrăgător.

După această privire generală asupra voluminoasei ediții a Bibliei din 1858, este important de știut cum anume a procedat Șaguna la întocmirea ei. Mărturia sa o găsim formulată tot în partea introductivă la care dorim să ne întoarcem.

După ce enumeră edițiile românești anterioare, el scrie: „Ce se atinge de ediția aceasta a noastră a Sfintei Scripturi..., am ținut de datorință sfântă a întrebuiți toate mijloacele care ne-au fost cu putință spre... a restatornici textul celor 72 de traducători din Alexandria, care Biserica noastră răsăriteană singur numai îl primește de autentic și canonic” (p. XVI). Am subliniat cuvântul „a restatornici” deoarece socotim că reprezintă indiciul despre lucrul pe care l-a prestat Șaguna, pregătind pentru tipar ediția Bibliei din 1858. Este cert că n-a făcut o nouă traducere ci a preluat textul traducerilor anterioare, pe care l-a îndreptat, conecându-l cu textul Septuagintei. Că așa au stat lucrurile rezultă din propria sa afirmație: „Deci, concluzionează el, de vreme ce în toate edițiile de mai sus au fost ici colea parte cuvinte necorespunzătoare textului grecesc și slavian, parte împărțiri nepotrivite a capetelor (capitolelor, n.n.) și mai cu seamă a stihurilor (versetelor, n.n.): pentru aceea noi, având dinainte, pe lângă textele din edițiile pomenitelor mai sus Biblii românești și textul grecesc și slavian, ne-am străduit a aduce textul ediției acesteia, cât se poate, în armonie cu traducerea originală a celor 72 de Tălcuitori” (p. XVI).

Dorind să înlăture orice nelămurire asupra lucrului pe care l-a săvârșit, Șaguna aduce și exemple de cuvinte, expresii, reformulări pe care le-a îndreptat. El conchide apoi în final: „Aceste vre o câteva exemple credem că vor dovedi destul... silința și osteneala cu carea am privegheat înșine din carte în carte, din cap în cap, ba ce să mai zicem? din cuvânt în cuvânt asupra eșirei la lumină a acestei Cărți a Vieții... Dumnezeu ne e martor că numai spre mărirea numelui Său ne-am străduit ca textul să iasă mai curat, va să zică, mai aproape de original. Întrucât am ajuns la jîntă va judeca Biserica, căreia îi predăm acest odor neasemănat. Pe noi ne mângâie conștiința că cel puțin ne-am nevoit a îndrepta cele ce ni s-au părut a avea lipsă de îndreptare” (p. XVI).

Luând cunoștință de toate aceste mărturisiri ale vrednicului ierarh ținem să accentuăm încă odată faptul că el a întreprins o lucrare de îndreptare, de confruntare a textului edițiilor anterioare cu textul Septuagintei și cu cel slavon al fraților Chiril și Metodiu.

Ne întrebăm acum dacă a făcut apel și la textul Bibliei de la Blaj, din 1795? Indubitabil că l-a consultat. Atunci de ce nu l-a menționat? Acuzele care i se aduc, într-unul din studiile anexe ale ediției jubiliare a Bibliei blăjene, de care am pomenit, sunt cele „de ostilitate constantă” a lui Șaguna față de uniți. Textual se spune în acel studiu: „Episcopul și apoi mitropolitul ortodox de la Sibiu și-a făcut o profesiune de credință din întreținerea unei permanente stări de încordare și polemică între cele două biserici românești ardelen, greco-catolică și ortodoxă” (p. 2304). Ba Șaguna s-ar fi dovedit chiar supărat pe editorii Bibliilor de la Petersburg (1819) și Buzău (1854), care au retipărit (cu unele îndreptări) textul Bibliei de la Blaj. Astfel, că prin tipărirea, la Sibiu, a Bibliei, mitropolitul Șaguna a vrut să „contracareze” acel spectaculos și măgulitor prestigiu de care s-a bucurat Biblia uniților (p. 2004).

Apare, prin urmare problema disensiunilor dintre Șaguna și conducătorii Bisericii unite din Ardeal, pe care, în exclusivitate, mitropolitul ortodox le-ar fi provocat și întreținut!

În fața unor astfel de acuze, este cazul să vedem ce informații am putea primi din cercetarea unor documente contemporane sau mai apropiate de epoca lui Șaguna și a contemporanilor săi, conducători ai Bisericii Unite cu Roma.

Din volumul omagial intitulat: „Mitropolitul Andrei baron de Șaguna. Scriere comemorativă la Serbarea centenarului a nașterii lui”, volum publicat la Sibiu, în Editura Consistoriului mitropolit, la

la 1909, aflăm că în 1855, Blajul, respectiv mitropolia unită de acolo, l-a reclamat pe Șaguna la ministrul de Culte și Instrucțiune de la Viena, Leo Thun, un adversar înverșunat

al ierarhului ortodox, cum că acesta, prin înființarea tipografiei, în 1850, și prin tipărirea de cărți bisericești a vătămât grav privilegiul tipografiei blăjene, care ar fi deținut monopolul tipăririi cărților bisericești (p.176). Desființarea acelei tipografii de la Sibiu și sistarea de tipărire de carte pentru românii ortodocși trebuia să se întâmple negreșit, pentru a se face astfel dreptate fraților lor uniți, care numai ei trebuiau să se bucure de un astfel de privilegiu.

Aflând despre o asemenea punere la cale, ne întrebăm dacă într-adevăr Șaguna a fost acela care fără motive ar fi provocat și întreținut o stare de încordare între cele două confesiuni.

Un contemporan al acelor întâmplări, și anume George Barițiu, consemna într-una din scrierile sale următoarea observație critică: „Blăjenii din acea epocă... mai mare săcătura nu ar fi putut face... Ei încă tot își mai încleștau mâinile în monopolul tiparului, în privilegiile date (de guvernanți, n.n.) la 2-3 tipografii, fără să considere că orice monopol de tipografie fusese o adevărată crimă comisă din partea potestății publice asupra științei, a religiei și a moralității (George Barițiu, „Părți alese din Istoria Transilvaniei, pe două sute de ani în urmă”, 1889-1891, vol. III, p. 560-561).

Pe lângă această dureroasă dovadă de atitudine vitregă a Blajului față de Sibiu, a greco-catolicilor față de ortodocși, Șaguna a mai avut o altă motivație să evite menționarea Bibliei de la Blaj între edițiile anterioare Bibliei pe care el însuși a publicat-o în 1858. Se știe că Samuil Micu, în cuvântul „Către cetitorii” al Bibliei blăjene face afirmații nu tocmai măgulitoare despre calitatea traducerii Bibliei de la București, care oricum beneficia de privilegiul întâietății. El acuza că acea Biblie „cu foarte întunecată și încurcătă așezare și întocmire a graiului românesc s-au făcut”. Mai mult, „pre multe locuri neplăcută urechilor auzitorilor east și foarte anevoie de înțelege, ba pre multe locuri tocma fără înțele east. Care lucru cu mare pagubă sufletească era neamului și besearicii românești” (p. 17).

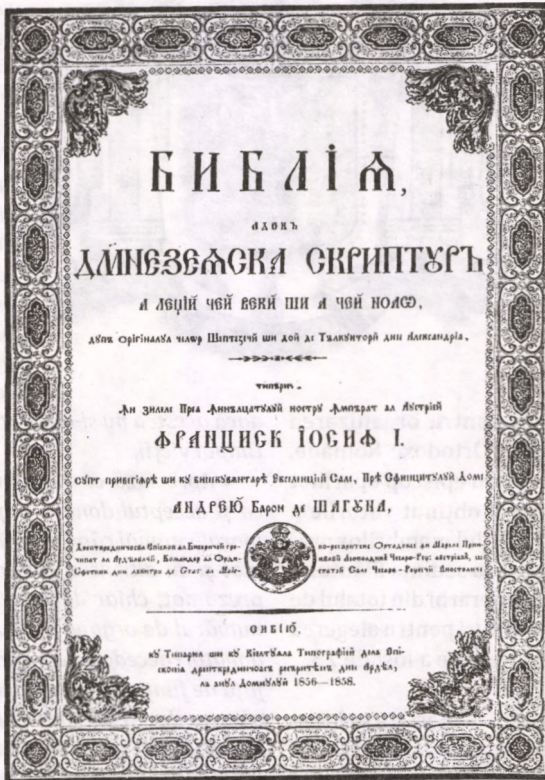
Este absolut cert că Șaguna a citit aceste afirmații și s-a înfrustrat, motiv pentru care, fără a-l pomeni pe Samuil Micu, ia apărarea traducerilor de la 1688, respectiv a Bibliei tipărite în acel an, pe care românii, până în ziua de astăzi, o socotesc monument de limbă literară românească. Referindu-se tocmai la aspectul acesta al acurateții traducerii acelei Biblie de la 1688, Șaguna precizează că „Limba Bibliei pentru un popor numai odată se poate face; deacă s-au învins piedeca cea mare a traducerii credincioase și înțelese și deacă poporul au primit limba aceea așa zicând în înșăși ființa sa: atunci următorii (traducătorii, n.n.) n-au de a mai face alta ci numai a o re'nnoi și îndrepta așa cum o ar fi re'nnoi și îndreptat traducătorii cel dintâiu al Bibliei de ar fi trăit până în veacurile lor. Lauda cea netrecătoare a unui astfel de lucru se cuvine arhiepiscopului și mitropolitului nostru din Bălgrad, Simeon Ștefan, care la anul 1648... au tradus și tipărit întâia dată, în limba noastră, Testamentul cel Nou, de pe textul grecesc și slavonesc, întrebuițând și cel latinesc. La 40 de ani după aceea, așa dară la 1688, se tipări apoi întâia dată de pe limba elinească, la Mitropolia din București, sub stăpânirea voevodului Ioan Șarban Cantacuzino Basarabă, și sub păstoria mitropolitului Teodosie, Biblia întreagă... Mare întru adevăr și adâncă trebuie să fie mulțumita noastră către pomeniții bărbați mari ai poporului și al Bisericii lui, carii în vremuri atâtea de grele și cu mijloace și puteri așa smerite au făcut lucruri atât de mărețe!”

Pentru a răspunde direct lui Samuil Micu, Șaguna ține să precizeze că: „nici unul dintre traducătorii de mai târziu nu poate fi părtaş laudei ce se cuvine acelor cari au oltoit întâia dată cuvântul Sfintei Scripturi în pom românească. Toți de mai târziu au preînnoit și îndreptat numai unde și unde aceea ce traducătorii cei dintâiu... n-au putut să îndrepte (pentru că nu mai trăiau când s-a impus îndreptarea, n.n.)... Iar limba noastră e pom viu, care în toată primăvara se schimbă... Toate ale lui se fac și se prefac, numai trupina rămâne totdeauna aceeași” (p. VII).

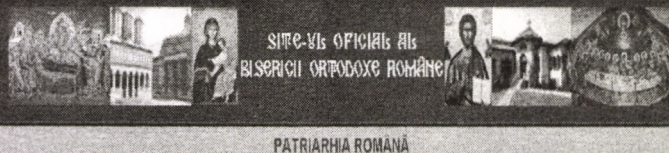
Iată un mod onest de abordare a lucrurilor. A pretinde însă că Samuil Micu a tradus independent textul scripturistic al Bibliei de la 1795, fără să fi făcut apel la textul Bibliei din 1688, iar că Șaguna l-ar fi plagiat neapărat pe Samuil Micu pentru că Biblia sa a apărut la 63 de ani după Biblia aceluia, ni se pare totuși o afirmație nu tocmai conformă cu realitatea. Și mai mult decât atât, a afirma că „Biblia de la Blaj a detronat instantaneu (la apariția ei, n.n.) regenta Bibliei de la București, în biserica românească”, ni se pare iarăși intristător de subiectivă o astfel de poziționare față de valorile spiritualității românești care nu ne pot fi decât comune.

Logic și corect este ca în mintea și simțirea noastră să prețuim și să așezăm la locul de onoare cuvenit fiecare dintre aceste valoroase moșteniri spirituale de care bunul Dumnezeu ne-a făcut părtași și care sunt toate edițiile românești ale Bibliei începând cu cea din 1688 și până la cea mai recentă, care este Biblia Vulgata din 2005. Toate trebuie privite ca pietre de temelie ale credinței și trăirii noastre creștine.

Pr. prof. dr. Dumitru ABRUDAN

PATRIARHIA ROMÂNĂ

COMUNICATE DE PRESĂ

1 În data de 4 martie 2008, în Aula Teocist Patriarhului a Palatului Patriarhiei, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, s-a desfășurat ședința anuală de lucru a Adunării Naționale Bisericești a Bisericii Ortodoxe Române.

Adunarea Națională Bisericească, organism central deliberativ al Bisericii Ortodoxe Române pentru problemele administrative, sociale și culturale, economice și patrimoniale, este formată din membrii Sfântului Sinod și câte trei reprezentanți – doi mireni și un cleric ai fiecărei eparhii. Au fost prezentate dările de seamă ale diferitelor Sectoare ale Patriarhiei Române, privind activitatea din Biserica Ortodoxă Română desfășurată în anul 2007, în ceea ce privește lucrarea pastoral-misionară, social-filantropică, organizatorică, administrativă, construirea de noi locașuri de cult, viață monahală, învățământ teologic și religios în școlile publice, patrimoniu cultural-bisericesc, activitatea editorial-tipografică, relațiile cu alte culte, legăturile cu românii din jurul granițelor țării și diaspora, relațiile bisericești și interreligioase etc. Documentele prezentate au fost examinate și aprobate de către Adunarea Națională Bisericească. S-au bucurat de apreciere activitățile multiple ale Bisericii Ortodoxe Române, în special cea desfășurată de Centrul de Presă „Basilica” al Patriarhiei Române (radio, televiziune, cotidian, agenție de știri și biroul de presă), precum și înființarea de eparhii noi, în țară și străinătate.

În cuvântul adresat membrilor Adunării Naționale Bisericești, Preafericitul Părinte Patriarh Daniel a subliniat faptul că activitatea Bisericii Ortodoxe Române a fost încununată de roade bogate, datorate strădaniilor tuturor celor ce s-au implicat, cu timp și fără timp, ierarhi, preoți și mireni deopotrivă, în plan pastoral-liturgic, cultural-misionar și social-filantropic. În același timp, Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române a arătat că mai sunt încă multe de făcut, deoarece și nevoile sunt multiple, menționând că este nevoie de o intensă cooperare între cler și credincioși, în primul rând la nivel parohial, între eparhii, precum și de o mai strânsă cooperare cu autoritățile Statului, pentru rezolvarea problemelor urgente, mai ales prin *Comisia mixtă Guvern-Patriarhie* – care și-a reluat activitatea cu rezultate încurajatoare.

2 În ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române din data de 5 martie a.c., desfășurată la Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, au fost aleși pentru eparhiile vacante:

Î.P.S. **Teofan**, Mitropolitul Olteniei, în scaunul de Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, după două tururi de scrutin, cu 32 de voturi.

Preasfințitul **Visarion Rășinăreanu**, episcop vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, în scaunul de episcop al Tulcei, cu 39 de voturi.

Preasfințitul **Petroniu Sălăjanul**, arhieru vicar al Episcopiei Oradiei, în scaunul de episcop al Sălajului, cu 28 de voturi.

Preasfințitul **Sebastian Ilfoveanu**, episcop vicar al Arhiepiscopiei Bucureștilor, în scaunul de episcop al Slatinei, cu 38 de voturi.

Preasfințitul **Siluan Marsilianul**, episcop vicar al Mitropoliei Ortodoxe Române a Europei Occidentale și Meridionale, în fruntea Episcopiei Ortodoxe Române a Italiei, cu 39 de voturi.

Preacuviosul părinte arhimandrit **Mihail Filimon**, în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din Australia și Noua Zeelandă, cu 38 de voturi.

Preacuviosul părinte arhimandrit **Timotei Lauran**, în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române din Spania și Portugalia, cu 39 de voturi.

Preacuviosul părinte protosinghel **Macarie Drăgoi**, în scaunul de episcop al Episcopiei Ortodoxe Române pentru Europa de Nord, cu 42 de voturi.

Conform Statutului pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române, mitropolit, arhiepiscop sau episcop eparhiot devine candidatul care a obținut voturile a jumătate plus unu din totalul membrilor prezenți. Având în vedere că la ședința Sfântului Sinod au participat 45 de ierarhi din totalul de 48, numărul minim de voturi pentru alegerea într-unul din scaunele vacante a fost de 23.

3 Întrunit în zilele de 5-7 martie a.c., în ședința de lucru la Reședința patriarhală, sub președinția Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

– proclamarea anului 2008 ca *An jubiliar al Sfintei Scripturi și al Sfintei Liturghii* și a anului 2009 ca *An comemorativ – omagial al Părinților capadocieni: Sfântul Vasile cel Mare, arhiepiscopul Cezareei Capadociei († 379) și Sfântul Grigorie de Nazianz († 389);*

– realizarea a două proiecte editoriale: *Istoria teologiei ortodoxe din sec. XX și începutul secolului XXI*, condus de Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel Ioniță, respectiv *Enciclopedia Ortodoxiei Românești*, condus de Acad. Pr. Prof. Univ. Dr. Mircea Păcurariu;

– intensificarea traducerii operelor Sfinților Părinți ai Bisericii, greci și latini și publicarea acestora într-o serie nouă, intitulată *Părinți și scriitori bisericești. Opere complete*, de către o comisie de traducători condusă de Dl. Acad. Prof. Univ. Dr. Emilian Popescu;

– la propunerea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, canonizarea a 9 cuvioși români nemțeni: *Cuvioșii Ioan de la Râșca și Secu, Simeon și Amfilohie de la Pângărați, Rafael și Partenie de la Agapia Veche, Iosif și Chiriace de la Biserican, Chiriace de la Tazlău, Iosif de la Văratice, precum și înscrierea în calendarul Bisericii Ortodoxe Române a Sfântului Ierarh Atanasie Patelarie al III-lea, Patriarhul Constantinopolului;*

– acordarea rangului de Mitropolit onorific, cu titlu personal, înalt Prea Sfințitului Arhiepiscop Nifon al Târgoviștei, care este și Exarh Patriarhal pentru relațiile Patriarhiei Române cu instituțiile creștine internaționale și cu instituțiile europene.

4 În ședința sa din zilele de 6-7 martie 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a analizat propunerile de modificare și completare a Legii nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății, respectiv Titlul VI - „Efectuarea prelevării și transplantului de organe, țesuturi și celule în scop terapeutic”, în sensul introducerii noțiunii de „consimțământ/acord prezumat”.

Ținând cont de faptul că Biserica Ortodoxă Română și-a exprimat, deja, punctul de vedere oficial în ceea ce privește transplantul de țesuturi și organe (Hotărârea Sfântului Sinod nr. 1729/2004), precum și principiile care trebuie să stea la baza actului donării de organe, Sfântul Sinod hotărăște:

• **Își exprimă dezacordul față de introducerea noțiunii de „consimțământ prezumat”**

în articolul 142 al Legii 95/2006 și a celorlalte amendamente ce decurg din acesta, deoarece contravine principiilor morale creștin-ortodoxe, anulează principiul dăruirii de sine și al dragostei frățești cuprins în consimțământul explicit și exclude rolul familiei în cazul persoanelor aflate în moarte cerebrală sau decedate,

dacă acestea nu și-au exprimat clar acordul în timpul vieții;

• **Apreciază** că actul prelevării de organe, ca și acceptul donării organelor, are valoare morală numai când este făcut conștient, informat și cu altruism; consimțământul/acordul prezumat, chiar dacă ar crește considerabil numărul de organe și țesuturi recoltate de la donatori decedați, reprezintă o lipsă de respect față de ființa umană și **poate deschide calea abuzurilor și satisfacerii intereselor profesionale**. În plus, acceptarea consimțământului prezumat ar putea duce la stărbirea încrederii pacienților în medici, în condițiile în care pacienții vor crede că, odată ajunși în stare critică, viața lor nu mai are valoare decât ca sursă de organe și țesuturi;

• **Consideră** că, pentru creșterea numărului de donatori de organe și țesuturi pentru transplant, **alternativa morală ar putea fi încurajarea voluntariatului și introducerea, prin lege, a cardului de donator**, care reflectă opțiunea persoanei față de donarea de țesuturi și organe. O asemenea abordare plasează transplantul de țesuturi și organe pe un fundament etic solid, având ca element central respectul pentru ființa umană - care continuă să existe și după moartea sa biologică -, reducând astfel posibilitatea producerii abuzurilor;

• În concluzie, **consideră** că modificarea prevederilor referitoare la transplant din Legea nr. 95/2006 nu reprezintă, valoric, o îmbunătățire a acesteia.

5 La data de 6 martie 2008, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a reexaminat hotărârea sa nr. 410 luată în ședința de lucru din 12-13 februarie 2004 privind problema implicării preoților în politică, care preciza următoarele:

„Cu privire la implicarea clericului în politică, Sfântul Sinod își înnoiește punctele de vedere și recomandările din 13-14 februarie 1996 și 23-25 februarie 2000 și, în lumina acestora, hotărăște:

1. În calitate sa de cetățean al Patriei și de părinte duhovnicesc al tuturor enoriașilor săi, indiferent de orientarea lor politică, preotul are libertatea, binecuvântarea și îndatorirea ca, de pe poziția și prin mijloacele care-i sunt specifice, să participe la viața cetății, sprijinind activitățile menite să promoveze binele obștesc și împotrindu-se oricăror măsuri sau activități care se dovedesc a fi în contradicție cu învățătura și morala creștină ortodoxă. Opțiunea sa politică se exprimă prin vot.

2. În conformitate cu Sfintele Canoane ale Bisericii Universale (6 Apostolic, 7 Sinodul IV Ecumenic, 10 Sinodul VII Ecumenic, 11 Sinodul local Cartagina), care stipulează că printre îndeltnicirile incompatibile cu slujirea și demnitatea clericului se numără și aceea de „a primi asupra sa dregătorii sau îndeltniciri lumești”, **arhierului, preotului, diaconului și monahului îi este interzis să facă politică partinică, să fie membru al unui partid politic, să participe la campanii electorale,**

să candideze și să devină membru al parlamentului sau consiliilor locale, primar, viceprimar sau să ocupe funcții în administrația publică centrală și locală. Cel care va încălca aceste reguli, precum și legământul depus la hirotonie, se încadrează în prevederile art.3, lit. „d” și „e” din Regulamentul de procedură al instanțelor disciplinare și de judecată ale Bisericii Ortodoxe Române, **având de ales între cariera politică și misiunea preoțească, pentru totdeauna, fără drept de revenire în cler. Abaterile de acest fel vor fi judecate în Consistoriile eparhiale.**

3. În același timp, Sfântul Sinod face un călduros apel către liderii partidelor politice din România să nu permită recrutarea de membri din rândurile clericului și nici folosirea în scopuri politice a persoanelor, spațiilor, slujbelor și însemnelor bisericești. **Sfântul Sinod îi asigură că Biserica - păstrându-și echidistanța față de partide - va continua să se implice în politica generală a țării, contribuind - prin mijloace specifice - la apărarea democrației, a libertății, a credinței în Dumnezeu, a independenței și integrității Patriei, respingând orice formă de totalitarism comunist ateu, precum și orice formă de extremism.”**

Constatând, însă, necesitatea disocierii angajamentului preotului în politica partinică, de prelungirea activității sale pastoral-sociale în viața comunității locale, în calitate de **consilier local sau consilier județean independent**, având aprobarea chiriarhului său, în urma discuțiilor care au avut loc și a convergenței opiniilor exprimate, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât:

„Menținerea hotărârii Sfântului Sinod nr. 410/2004 privind interzicerea implicării clericului în politică.

Totodată, aplicând principiul economiei (pogorământ, dispensă), Sfântul Sinod hotărăște ca, de la caz la caz, preoții care își exprimă, în scris, dorința de a candida numai ca independenți și **numai pentru consiliile locale și consiliile județene să primească aprobarea chiriarhilor lor.** Aprobarea va fi acordată în urma analizei solicitărilor preoților respectivi, într-o ședință a Permanenței Consiliului Eparhial și numai aceluia considerat capabil să promoveze interesele comunității în consiliile locale și în consiliile județene. Dacă, însă, se dovedește că preotul nu corespunde cerințelor mandatului încredințat, de a lucra și apăra interesele comunității locale, atunci i se va retrage aprobarea.

Această hotărâre adoptată de Sfântul Sinod este aplicabilă numai până când se vor găsi membri ai laicatatului ortodox, bine pregătiți, pentru a reprezenta interesele comunităților locale în care se află și ortodocșii.”

6 În legătură cu completarea unor prevederi statutare, Sfântul Sinod hotărăște:

Aprobă următoarele amendamente la Statutul pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române de care se va ține seamă, alături de altele care se vor mai aproba, în perspectiva promovării unui demers către autoritățile competente în vederea modificării Statutului:

1. Art. 26 lit. s) - [Patriarhul] în mod excepțional și cu motivații justificate, în acord cu tradiția ortodoxă și cutuma românească, poate întemeia stravropighii în interes bisericesc, cu acordul prealabil al chiriarhului locului și cu aprobarea Sfântului Sinod.

2. Art.79 (1) - Chiriarhul este conducătorul canonic al mănăstirilor, schiturilor și metocurilor din eparhia sa, cu excepțiile prevăzute în **art. 26 lit. s)** din prezentul Statut pentru organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române.

BIROUL DE PRESĂ
AL PATRIARHIEI ROMÂNE

Aspecte mariologice în omiliile patriarhului Fotie cel Mare al Constantinopolului rostite la praznicul Bunei-Vestiri și la cel al Nașterii Maicii Domnului

În cea de-a doua omilie rostită la sărbătoarea Bunei-Vestiri, spune patriarhul Fotie următoarele lucruri: „*Arhanghelul a venit în întâmpinarea Mariei, a florii celei netrecătoare și binemirositoare a neamului lui David, a mării și frumoasei opere a naturii umane, care a fost lucrată de Însuși Dumnezeu. Această Fecioară a cultivat virtuțile, ca să spunem așa, încă din fașă. Viața ei pe pământ este vrednică de cea a duhurilor celor netrupești (...). În această Fecioară preafecită nu s-a găsit nici o mișcare dezordonată în direcția satisfacerii (materiale) și aceasta, nici măcar în gândurile ei. Ea a fost umplută deplin de iubirea cea divină. Prin aceasta și prin toate celelalte, ea a binevestit și a arătat clar că, ea este mireasa Creatorului tuturor lucrurilor și că, ea a fost, totodată, aleasă încă dinainte de nașterea ei. Mânia, acest monstru oribil, a fost încătușat de ea prin legătura de nezdrușcinat a liniștii interioare, făcând din sufletul ei un sanctuar al delicateții (...). Chiar în timpul patimii Domnului, la care ea a fost martoră, nu a scăpat nici măcar un cuvânt nepotrivit (...) și aceasta, spre deosebire de alte mame care, și ele, iau parte la chinurile fiilor lor. Astfel, Fecioara a trăit o viață supraumană, și, arătând că era vrednică de nunta mirelui ceresc, a dăruit naturii noastre umane mutilate, pătată de mizeria strămoșilor, frumusețea ei proprie. Ea este aceea în fața căreia Gavriil, slujitorul tainelor revenirii Împăratului, a spus aceste cuvinte nobile: 'Binecuvântată fii, tu, cea plină de har, prin mijlocirea căreia va fi eliberată de vechea înfrângere și de blestem întreaga spiță a neamului omenesc.'*” Mai departe, patriarhul Fotie afirmă în raport cu Fecioara Maria următoarele: „*Maria este Fecioara fără întinăciune și veșnic feciorelnică, fiica cea nepătată a neamului nostru care, dintre toți locuitorii pământului, a fost aleasă a fi mireasă a Împăratului și Domnului universului.*” După părerea teologului romano-catolic M. Jugie, patriarhul Fotie ar fi dat glas în acest fragment de omilie învățăturii despre zămislirea neprihănită a Fecioarei Maria în pântecul mamei ei, adică Fecioara Maria ar fi fost exceptată în momentul zămislirii ei pe cale naturală, prin împreunarea firească a părinților ei, de întinăciunea păcatului strămoșesc. Pentru că această problemă presupune, însă, un spațiu mult mai mare decât cel al unui simplu articol de aceste dimensiuni, ne vom rezuma în cele ce urmează numai la a arăta principalele accente teologice raportate de patriarhul Fotie la Fecioara Maria, fără a ne pronunța asupra celor afirmate de teologul romano-catolic mai sus amintit. Vom menționa numai faptul că, deși patriarhul Fotie folosește expresii care ilustrează impecabilitatea absolută a Fecioarei Maria și consacrară, sfințirea ori alegerea ei încă din pântecul matern, totuși, el nu înțelege acest lucru în sensul dogmei catolice pronunțate la 1854, viziunea sa asupra impecabilității absolute a Fecioarei Maria situându-se în contextul unei interpretări speciale a ideii de păcat strămoșesc, problemă ce ea însăși se cuvine analizată în cadrul unui studiu aparte. Analizând fragmentul de omilie expus mai sus, vom putea constata, așadar, următoarele idei exprimate de patriarhul Fotie, idei care pot fi sintetizate în următoarele cinci puncte, după cum urmează: a) Fecioara Maria este subiectul unei acțiuni speciale. Deja, de dinaintea nașterii ei, ea este aleasă dintre toate generațiile, spre a fi mireasă a Creatorului, maică a Logosului dumnezeiesc și „*Născătoare de Dumnezeu*”; b) Departă de întinăciunea personală pe care o aduce în lume greșala strămoșească, ea a dăruit naturii neamului

omenesc, deformată prin păcatul lui Adam și al Evei, frumusețea ei; c) Fecioara Maria a ignorat mișcarea dezordonată a concupiscentei, care era o urmare a păcatului originar. Ea a avut în sufletul și-n trupul ei stăpânirea de rigoare, considerată a fi un privilegiu al stării primordiale de nevinovăție; d) Pe un astfel de teren bine pregătit, au înflorit crinii virtuților încă din fragedă copilărie. Fecioara Maria nu a săvârșit nici cel mai mic păcat cu putință – „*peccatum actuale*”; e) Această puritate absolută a trupului și a sufletului a făcut ca, Fecioara Maria, prin prisma ei de mamă și împreună-ajutătoare a Mântuitorului, să fie vrednică de această operă a mântuirii. Gânduri asemănătoare sunt exprimate, de fapt, și într-o altă omilie, rostită însă de patriarhul

Fotie. Fecioara Maria este, de aceea, cea prin care natura umană își depășește granițele ei, iar pântecul Anei se înobilează, rușinea strămoșilor fiind, astfel, înlăturată. Nerodirea Anei, de fapt o urmare a păcatului strămoșesc, este acum biruită; această nerodire a întâlnit în Fecioara Maria strălucirea harului lui Dumnezeu și sfințenia prin excelență, ceea ce a dus la vindecarea și transformarea ei în rodire. Fecioara Maria și-a păstrat sufletul și trupul neîntinate, ceea ce a făcut din ea mireasa Creatorului. Revenind la praznicul Bunei-Vestiri, vom observa că, în prima sa omilie rostită cu acest prilej, patriarhul Fotie accentuează ideea că Fecioara Maria a găsit har la Dumnezeu datorită sfințeniei și curăției ei: „*Fecioara a găsit har înaintea lui Dumnezeu,*

căci ea s-a și făcut pe sine vrednică de Creatorul ei, pregătindu-i acestuia un locaș preamănat prin frumusețea și puritatea ei. Ea a găsit har la Dumnezeu nu pentru că și-a păstrat numai fecioria neatinsă, ci și pentru că, la fel, și-a păstrat voința neîntinată, liberă de orice întinăciune. Deja în pântecul mamei ei a fost sfințită (spre a fi) templu al lui Dumnezeu.” Această sfințenie extraordinară se sprijină, în concepția patriarhului Fotie, pe o sfințenie dată înainte, înțelegându-se ca alegere – „*praeservatio*”. El afirmă acest lucru cât se poate de clar, atunci când relatează minunea nașterii Fecioarei Maria din părinți înaintați în vârstă și neroditori. Nașterea ei a fost minunată, diferită de una obișnuită, deosebită, căci limitele naturii umane au fost depășite. Aceste cugetări ale patriarhului Fotie sunt strâns legate de altele, în care el îi acordă Fecioarei Maria un rol deosebit în actul mântuirii, arătând că, aceasta a conlucrat la mântuirea neamului omenesc alături de Fiul ei.

Concluzionând, putem afirma, așadar, următoarele: a) În diverse predicate, expresii, alocuțiuni și imagini, patriarhul Fotie zugrăvește curăția, neîntinăciunea și imaculabilitatea Fecioarei Maria; b) Această curăție absolută este una a trupului, a sufletului și a gândurilor, lucru care este deasupra oricărei puteri de înțelegere a rațiunii umane obișnuite; c) Ea este Prea-Sfânta și pe de-a-ntregul imaculată Stăpână, așa cum se exprimă patriarhul Fotie nu numai în predicile sale, ci și într-o altă lucrare a sa, în scrierea îndreptată împotriva paulicienilor – „*noii manihei*”; d) Fecioara Maria este, deci, cea care a înlăturat rușinea protopărinților, este mireasa Împăratului ceresc, templul cel viu și însușit în care El s-a sălășluit; e) Ea a fost, prin sfatul cel dumnezeiesc, aleasă de dinainte și pregătită, pentru a deveni lăcaș vrednic să-L poarte pe Fiul lui Dumnezeu. De aceea, ea a primit harul în toată plinătatea lui, cu toate darurile pe care acesta le presupune; f) Pentru patriarhul Fotie, sfințirea Fecioarei Maria apare ca având loc în mod clar, înaintea momentului Bunei-Vestiri, fără ca prin aceasta să se înțeleagă că mântuirea ar putea veni prin altcineva în afară de Hristos Domnul. El caracterizează nașterea ei ca fiind una naturală, dar extraordinară, prin biruirea neputințelor firii din părinți neroditori. Prin aceasta, el face afirmații importante, tranșante, cu un pronunțat caracter soteriologic, așa cum se desprind ele și din cea de-a doua omilie rostită la sărbătoarea Bunei-Vestiri: „*Fii binecuvântată, tu, cea prin care diavolul a fost înfrânt și trântit la pământ! Fii binecuvântată, tu, cea plină de har, prin care osânda cea amară rostită împotriva seminției noastre a fost ridicată, datorită dulceații celor binevestite ție!*”

Asist. Dr. Lucian D. COLDA

Sfântul Ioan Cassian

(urmăre din p. 2)

Conviețuirea sa printre monahii din Schythia Minor și stimulul pentru desăvârșire venit din partea lor, a determinat dorința sa de a ajunge în Țara Sfântă. Ioan Cassian a plecat împreună cu sora sa, care va rămâne definitiv în mănăstirea de maici din Bethlehem, și cu prietenul său Gherman, în Palestina în jurul anului 378, unde a rămas vreme de cinci ani.

Aici pare extrem de plauzibilă ipoteza că și Gherman, care era mai mare ca vârstă decât Cassian, a fost cu siguranță tot un monah. Cei doi au vizitat Palestina, Egiptul, Constantinopolul și Roma, unde, probabil, Gherman a murit. Toate aceste informații ne sunt date chiar de Ioan Cassian, în a cărui operă a supraviețuit și a fost conturată biografia lui Gherman. Iată, deci încă un monah dobrogean, cunoscut cu numele, din prima perioadă de formare a monahismului, cea a monahismului daco-roman, cunosător al monahismului creștin primar.

După perioada petrecută în Palestina, Cassian și Gherman, primind permisiunea superiorilor de a vizita Egiptul, s-au îndreptat către comunitățile monahale din Delta Nilului, pustul Sketic și Kellia (inclusiv Nitria). Au rămas aici câțiva ani, nereușind însă să viziteze și centrele monahale din centrul Egiptului, după cum și-a dorit, pentru ca, apoi, să se îndrepte spre Constantinopol. În capitala imperiului, ambii monahi s-au bucurat de ospitalitatea și patronajul Sfântului Ioan Gură de Aur, care îl hirotonise diacon pe Ioan Cassian, iar pe Gherman preot. Ambii rămân atașați de patriarhul constantinopolitan, până la plecarea acestuia în exil, pentru ca apoi, din anul 404 să fi întâlnim pe cei doi la Roma, în fața papei Inocențiu I, cu un memoriu de dezvinovățire a marelui patriarh. Măhnit de tragedia marelui său dascăl, Ioan Cassian a rămas la Roma timp de 12 ani, aici fiind hirotonit preot de către papa Inocențiu. A fost însă remarcat de viitorul papă Leon cel Mare, la rugămintea căruia va scrie una din operele sale.

De la Roma, în jurul anului 415, pleacă în Gallia. Venirea sa la Marsilia nu trebuie percepută ca o retragere, ci ca o angajare a sa cu toate forțele pentru a implementa în Apus monahismul pe care l-a văzut, învățat și trăit în vestitele centre din Răsărit. Aici, la Marsilia, este ctitorul a două mănăstiri una pentru călugări, ridicată pe niște stânci înalte deasupra portului și închinată Sfântului Victor, iar cealaltă pentru călugărițe. Cercetările ulterioare, care au ținut cont și de tradiția locală, au dus la identificarea acestora cu mănăstirile moderne Saint Victor și Saint Savoir. Prin întemeierea acestor două așezăminte monahale, Ioan Cassian și-a adus o contribuție importantă la răspândirea monahismului, în forma sa răsăriteană, în centrele apusene din Gallia și Spania. Nu se cunoaște felul în care au fost conduse cele două mănăstiri, dar putem deduce că ei au încercat să pună în practică principiile pe care Cassian le-a înfățișat în operele sale. Moare în jurul anului 435, departe de patria în care s-a născut, iar pentru meritele sale, acest smerit monah a fost trecut în rândul sfinților. Biserica Ortodoxă îl serbează la data de 29 februarie, în timp ce Biserica Romano-Catolică la 23 iulie.

Opera cassiană dovedește capacitatea acestuia de organizator al vieții bisericești, astfel încât, din necesitatea de a pătrunde cât mai adânc problemele legate de monahism, el se ocupă de organizarea acestuia, scriind lucrarea „*Despre așezăminte mănăstirești cu viață de obște și despre remediile împotriva celor opt păcate capitale*”. Tot el ne-a lăsat lucrarea „*Conlațiuni sau Convorbiri cu Părinții*”, precum și un tratat „*Despre intruparea Domnului, contra lui Nestorie*”. În primele două lucrări, Sfântul Ioan Cassian arată că nu și-a dorit să realizeze o istorie a așezămintelor mănăstirești, ci doar să aprofundeze principiile vieții ascetice ale cenobitilor și anahoreților, ca exemple concrete de desăvârșire pentru monahii apuseni. Practic, el a căutat prin opera sa să-i aducă pe monahii din Apus la sfințenia și austeritatea practicilor orientale utilizate mai ales în Egipt. În ultima lucrare, în șapte cărți, combate nestorianismul, prezentând Apusul doctrina lui Nestorie, pe care o supune unei critici serioase.

Personalitatea lui Ioan Cassian a fost prodigioasă nu numai pentru că a transmis Apusului învățătura tradițională a Răsăritului, dar și pentru faptul că ne-a transmis existența, în timpul vieții sale, a unei autentice trăiri monahale în Schythia Minor. Acest mod de viață, ca și frumusețea locurilor, este amintit cu nostalgie în opera sa, mai ales când face descrierea locurilor sale natale, în care s-a format, având acces direct și personal la viața angelică „*de provincia noastră, de poziția locurilor în care era moșia străbună, de frumusețea încântătoare a ținuturilor, de spațiile pustii și singurătatea pădurilor, care puteau nu numai să-l încante pe monah, dar chiar să-i dăruiască cele mai bune mijloace de viață*”. Această viață monahală, amintită de Ioan Cassian în opera sa, nu trebuie să surprindă, deoarece în a doua jumătate a secolului al IV-lea întâlnim în această provincie alte personalități religioase, care au avut un rol important pentru viața religioasă a zonei.

UN ALT ASPECT AL ACTELOR UNIRII ROMÂNILOR ARDELENI CU ROMA

Cu privire la formula de introducere a actelor unirii (21 martie 1697, 7 octombrie 1698, 5 septembrie 1700): „Noi mai în gios scriși vlădica, protopopii și popii...” sau corespondentul latin „Nos infrascripti... episcopus, archidiaconi et clerus universus...”, istoriografia bisericească română a înregistrat două poziții opuse. Ortodocșii consideră că aceste acte nu emană de la un sinod, ci sunt rezultatul negocierilor dintre iezuiți, pe de o parte, și vlădica Atanasie, înconjurat de câțiva oameni de încredere, pe de altă parte. Formula însăși constituie unul din argumentele de susținere a opiniei ortodoxe, pentru că intitulativa consacrată sinodului era: „Noi soborul...”. Istoriografia unită și-a fixat poziția, afirmând că actele sunt emanații ale sinodului Bisericii ardeleni. Noi nu vom relua aici afirmațiile istoriografiei ortodoxe, pe care le-am expus cu o altă ocazie, atât în română (*Revista Teologică* 4/1993, p. 23-50), cât și în limba germană (*Orthodoxes Forum*, 1/1998, p. 21-50), ci vom încerca să explicăm de ce aceste acte importante au recurs la o formulă străină și nu la cea obișnuită, am spune tradițională a sinoadelor, dacă acestea au avut, într-adevăr, loc. Este, de asemenea, interesant de a cunoaște poziția romano-catolicilor în aceste tranzacții duse cu prilejul unirii. O scurtă privire asupra actului unirii rutenilor cu Roma (Brest, 1595) și a evaluării lui din partea Scaunului roman este, după cum vom vedea, de mare ajutor în înțelegerea problemei pe care o urmărim.

În acest sens vom apela la aprecierile istoricului bisericesc E. Ch. Suttner, cunoscut prin studiile sale și cititorilor români de specialitate. Referindu-se la Bula de unire a rutenilor „Magnus Dominus” (23 dec. 1595), autorul amintit afirmă că aceasta nu recunoaște Mitropolia Kievului și nu pomeneste absolut nimic de faptul că a existat la bază o hotărâre sinodală, prin care s-a cerut unirea cu Roma. Ea vorbește apoi de arhiepiscopul Mihail (titlul de mitropolit este amintit doar în treacăt), de episcopi, de cler și de credincioșii lor. Clement al VIII-lea nu răspunde deci la o hotărâre sinodală a unei Biserici, ci se adresează unor episcopi, care ca și persoane au cerut comuniunea cu Scaunul roman. În numele fiecăruia au depus mărturie de credință cei doi delegați episcopi, care au adus la Roma hotărârea de unire. Delegații, după ce au primit, în baza unei mărturisiri de credință, o absoluțiune au fost imputerniciți, la întoarcerea acasă, să absolve personal, după același model, pe arhiepiscop, episcopi ca și pe clerici și credincioși. „Bula de unire nu sancționează deci o comuniune cu o mitropolie, ci primirea canonică individuală a episcopilor, a clerului și a credincioșilor lor în unitate cu Scaunul roman” (E.Ch. Suttner, „Das Abrücken von der Ekklesiologie des Florentiner Konzils”, în *Annales Universitatis Apulensis* 9/III, 2005, p. 140; Idem, *Die Anfänge der Brester Union, in Kirche in einer zueinander rückenden Welt*, Rappert, Würzburg 2003, p. 360-361). Roma nu recunoștea în Biserica Kievului o Biserică soră, ci din contră, cere în repetate rânduri corectarea greșelilor, pe care rutenii le-au practicat ca și schismatici înainte de unire. Încheindu-și observațiile, autorul menționează că actul unirii n-a fost suficient pregătit, iar intențiile celor doi parteneri au fost diferite (Suttner, p. 141, 361).

Întorcându-ne după acest excurs la unirea românilor ardeleni, constatăm că mutatis mutandis, lucrurile s-au petrecut asemănător și în Transilvania de sub dominația Habsburgilor. Iezuiții, la curent cu ce s-a întâmplat în Ucraina, n-au fost interesați în obținerea unor hotărâri sinodale referitoare la unire. Ei au negociat actul unirii cu „vlădica, protopopii și popii” Bisericii ardeleni ca persoane particulare și în nici un caz ca reprezentanți ai Mitropoliei sau ai unei instituții bisericești, illo tempore, schismatice. Din acest motiv, în aceste acte a fost evitat sistematic titlul de mitropolit pe care-l avea Teofil sau Atanasie, iar cel de vlădică, atribuit atât episcopului cât și mitropolitului, servea minunat planurile enigmatice ale iezuiților. Ei știau că Roma nu ține cont, în astfel de cazuri, de hotărârile sinodale, ci urmărește obținerea unor declarații personale de acceptare a mărturisirii de credință în formula tridentină. Intenția nemărturisită a iezuiților era deci

obținerea unor astfel de mărturisiri. „Nos infrascripti ecclesiae valachicae in Transylvania episcopus, archidiaconi et clerus universus...” se încadra perfect în programul urmărit de părinții iezuiți, care erau interesați în obținerea unor astfel de declarații. Facem apel în acest sens la mult citata declarație a protopopului Mihai din Călata, care spune că „a auzit că 35 de protopopi au dat vlădicului o scrisoare cu peceti, pe care am văzut-o eu însumi (el nu declară că a semnat-o). Protopopii, la rândul lor, au luat și ei de la preoții români supuși lor o asemenea scrisoare cu peceti”. Întreaga acțiune se înscria în tactica și planul de a atrage la unirea cu Roma pe ortodocșii ardeleni, în forma pe care aceasta o dorea și pentru acest lucru se foloseau de formula amintită.

Iezuiții au încercat, cel puțin în versiunea română a actului din 7 octombrie 1698, să prezinte unirea doar ca o recunoaștere a papei, iar învățătura de credință (legea noastră), cultul (liturghia) și structura canonică a Mitropoliei vor rămâne neschimbate. Cele declarate în această versiune erau doar o momeală, pentru că versiunea latină a aceluiași act, singura care conta pentru Roma, cerea în mod limpede recunoașterea și mărturisirea a tot ceea ce mărturisește și crede Biserica Romano-Catolică. Iezuitul G. Kapi de la Cluj, într-o scrisoare adresată cardinalului Kollonich, dezvăluie adevărata intenție a iezuiților cu privire la actul unirii și care era în concordanță cu ceea ce li s-a întâmplat ucrainenilor cu o sută de ani mai înainte. „Drept aceea este de ajuns, declară G. Kapi, dacă episcopul și ceilalți dintre ei, care vor face mărturisirea credinței și a unirii vor promite în comun că vor să atârne de Biserica Romei și de reprezentanții ei și să țină ritul grec după norma aprobată de ea și în alte părți, nu altul. Va fi grija noastră să schimbăm în timpurile viitoare, pe nesimțite, multe din obiceiurile lor, chiar și din liturghie și din cele sfinte...”. Avem aici o mărturie contemporană unirii, a unui din cei mai implicați și bine informați ai timpului vizat de noi, o mărturie care trădează planurile ascunse ale iezuiților de atragere a românilor la catolicism.

Iezuiții nu erau deci interesați în a prezenta acte sinodale de unire, pentru că ei știau că Roma cerea declarații personale și nu trata cu Mitropolia ardeleană ca unitate bisericească autonomă. În exclusivismul epocii, aceasta era schismatică. Declarațiile protopopilor au fost obținute deja în 1698, la care au introdus textul latin, pe care semnatarii nu l-au înțeles, chiar dacă l-au văzut. Ceea ce-i neliniștea pe iezuiți, care aveau misiunea convertirii românilor ardeleni, erau ezitățile vlădicului Atanasie, lipsa lui de atașament față de unire, fapt ce i-a determinat să ceară cardinalului Kollonich convocarea acestuia la Viena și constrângerea lui de a face o mărturisire publică în favoarea unirii. Aici, Atanasie se duce înarmat cu o hotărâre de atașament a sinodului din 7 ianuarie 1701, pe care cardinalul n-a luat-o în considerare. Din contră, ajuns la Viena, vlădica este șantajat și obligat la o declarație clară de unire și o mărturisire de credință în formula tridentină. Românii n-au înțeles că hotărârea sinodală n-avea importanță decât pentru ei, deși ea era expresia unei hotărâri a unei Mitropolii autonome. Dar, tocmai acest lucru era evitat de Roma, ea fiind interesată doar de primirea în comuniune a unor persoane, care fac declarația de unire și nicidecum de a purta tratative cu o structură bisericească schismatică. După declarația lui Atanasie, acesta este hirotonit din nou ca preot și apoi ca episcop. Gestul arăta încă o dată concepția ecleziologică a cardinalului Kollonich cu referire la Biserica ortodoxă.

Oricât de surprinzător și incomod ar fi pentru noi, trebuie să acceptăm că pentru catolici partener al tratativelor n-a fost soborul sau vreo hotărâre sinodală ca expresie legitimă canonică a Mitropoliei, ci ei au negociat cu persoane (episcopos, archidiaconi et clerus universus), care au cerut unirea și pentru care a fost creată o episcopie ce a fost așezată, prin

act împărătesc (19/20 martie 1701), sub jurisdicția cardinalului Kollonich, Arhiepiscopul de Strigoni (Esztergom). Mitropolia ortodoxă a românilor ardeleni a fost decapitată și pentru autoritățile timpului a încetat să mai existe, iar noua Episcopie era o organizare bisericească ce nu avea nici o continuitate cu vechea structură canonică ortodoxă. Cu timpul era grija iezuiților, declara Kapi, să schimbe „pe nesimțite multe din obiceiurile lor (ale ortodocșilor, n.n.) și chiar și din liturghie și din cele sfinte, lămurindu-i că acelea li s-au strecurat prin prostia și lenea preoților din aceste părți, că nu sunt proprii legii grecești nici celei schismatice, ci contrare minții sănătoase, credinței și religiei creștine” (N. Nilles, *Symbolae...*, la D. Stăniloae, *Uniatismul din Transilvania...*, Buc. 1973, p. 29). Era vorba deci de persoane grupate într-o episcopie, care admiteau, mărturiseau și credeau tot ceea ce admite, mărturisește și crede Biserica Romano-Catolică și în special cele 4 puncte florentine (formulă prezentă în actul atribuit lui Teofil, varianta latină a actului din 7 oct. 1698, actul din 5 sept. 1701 și declarația lui Atanasie de la Viena). Versiunea română a actului din 7 oct. 1698, prin care semnatarii se recunoșteau ca „mădulare” ale Bisericii catolice, dar din care lipsea mărturisirea de credință tridentină, n-a constituit decât amăgirea pe baza căreia s-au obținut iscăliturile protopopilor. *Atanasie n-a fost primit în comuniune cu Roma printr-o hotărâre sinodală sau în virtutea faptului că era mitropolit, ci pe baza unei mărturisiri personale, în urma căreia este hirotonit și recunoscut prin decret aulic episcop al nou-înființatei episcopii ce făcea parte din jurisdicția arhiepiscopului de Strigoni.*

Iată de ce discuția legată de proveniența sinodală a actelor unirii, din punctul de vedere catolic, își pierde din importanța acordată de istoriografia bisericească română. Scopul urmărit de Roma nu trebuia atins prin hotărâri sinodale. Ea n-a luat în considerare structura istorică și canonică ortodoxă. Roma a tratat unirea, așa cum am afirmat deja, cu persoane care au acceptat mărturisirea de credință tridentină și pe care le-au primit în comuniune cu Biserica catolică. Așa se explică formula „noi mai în gios scriși vlădica, protopopii și popii...”, care ca și cea latină „nos infrascripti... episcopus, archidiaconi et clerus universus...” constituie cererea unor persoane (noi, subsemații...), ce angajează pe semnatari și nicidecum instituția sau structura bisericească în care aceștia sunt încadrați.

Integrarea Episcopiei unite din Transilvania în Biserica Romano-Catolică a devenit un fapt împlinit prin actul imperial din martie 1701. Prin declarația episcopului și recunoașterea împăratului, Episcopia unită devenea parte a Bisericii catolice, așezată sub jurisdicția Arhiepiscopiei de Strigoni. Unirea însemna o rupere a legăturii dogmatice și canonice cu Biserica Mamă. Ea a adus în constelația religioasă a Transilvaniei o unitate eclezioastică nouă, parte a Bisericii catolice, iar din punct de vedere politic întărea numărul catolicilor din dieta Transilvaniei.

Lucian Blaga (*Gândirea românească în Transilvania sec. al XVIII-lea*, Buc. 1966, p. 30) afirma că unirea a însemnat „o evoluție sinuoasă, plină de peripeții, de dificultăți și de tragice întorsături pentru ambele Biserici române din Transilvania, atât pentru cea unită, care a fost crunt înșelată în așteptările ei, cât și pentru cea ortodoxă, care intra acum într-o epocă de prigoniri și de martiraj, mai cumplită decât fusese pentru ea lunga perioadă a Reformei”. Simion Bărnuțiu se exprimă, de asemenea, foarte critic referitor la actul unirii: „Sub înalta protecție a acestui Strigoni, fabricau iezuiții diplome false, scoteau rescripte de la Curte și bule de la Roma pentru subprigonirea Bisericii române. Cu unirea a intrat deodată o ură între români în aceste timpuri nefericite. Nu cereți să descriem cum se certau fiii cu părinții, cum se băteau frații cu frații, fără să știe pentru ce, cum se afuriseau popii noștri unii cu alții... cum

întărau episcopii uniți pe călugări să facă prozelești din români” (*Discursul* lui S. Bărnuțiu pentru Adunarea din 1848). Aprecieri critice cu privire la actul de care ne ocupăm găsim și la alți oameni de cultură uniți cum ar fi: Z. Păclișanu, Papiu Ilarian s.a. N. Densușianu, cel care a găsit în 1879 actul din 7 octombrie 1698, declara plin de revoltă: „Intenția frauduloasă este așa dar evidentă. Avem în fața noastră o traducere din cele mai mișelești și mai criminale, falsificarea unui tratat politico-bisericesc, pentru a supune poporul român catolicilor și a desființa Biserica română de Alba Iulia” (N. Densușianu, *Independența bisericească...*, la D. Stăniloae, *Uniatismul...*, p. 24). Adevărul este că unirea a adus cu sine multă tulburare și suferință.

După cele ce s-au petrecut la Viena cu mitropolitul Atanasie, la întoarcerea și instalarea lui, acesta s-a ciocnit de opoziția ortodocșilor, precum și a multora dintre cei ce au acceptat unirea, fără să știe prea bine în ce consta și care s-au despărțit de ea. S-au iscat proteste, revolte care s-au întins de-a lungul a câtorva decenii. Mulți au fost închiși și nu arareori și-au pierdut viața, primind cununa muceniciei. Unirea s-a menținut și consolidat prin aparatul administrativ și de represiune al Vienei, în mod concret prin „cătanele” și, la nevoie, prin tunurile împăratului.

În această epocă a dialogului teologic înțelegem că în privința unirii și a metodei uniatismului, Viena a fost motivată politic, iar iezuiții au fost conduși în entuziasmul lor de exclusivismul ecleziologic și soteriologic specific timpului post tridentin, care a estompat ecleziologia florentină. Dialogul teologic actual a depășit însă aceste faze istorice, permițând să privim relațiile noastre dintr-o altă perspectivă, adică cea a comuniunii Bisericii surori.

Uniatismul ca metodă apare astăzi partenerilor de dialog ca un trecut istoric, care nu și-a atins scopul, din contră, a adus multe frământări și suferințe. Astăzi cele două Biserici surori încearcă să depășească această fază dureroasă printr-un proces de vindecare a rănilor trecutului și de reconciliere. Desigur, un asemenea efort se cere salutat și susținut. În cadrul celei de A 3-a Adunări Ecumenice Europene de la Sibiu (4-9 septembrie 2007) a avut loc o întrunire pe această temă cu o participare numeroasă. Ceea ce a surprins pe ortodocși a fost afirmația făcută cu această ocazie că unirea trebuie considerată ca un act liber, lipsit de orice violență. O astfel de afirmație a redeșteptat amintirile dureroase ale trecutului, iar elanul dialogului a pălit. Nu este de mirare pentru că pentru ortodocși susținerea unei astfel de opinii este egală cu:

a. O sfidare a realităților consemnate de documentele istorice.

b. O sfidare a spiritualității unei Biserici surori, care, după un timp îndelungat s-a aplecat asupra perioadei unirii și și-a canonizat pe unii dintre fiii ei, care au suferit prigoane și moarte martirică pentru dreapta credință.

c. O sfidare a dialogului teologic, pe care cele două Biserici surori, catolică și ortodoxă, îl duc de mai bine de 25 de ani. În cadrul întrunirilor de la Freising/München (1990) și Balamand/Liban (1993), Comisia mixtă internațională a respins uniatismul ca „metodă de refacere a unității pentru că... se opune tradiției comune a Bisericilor noastre”. Tot în cadrul acestor întruniri, cele două Biserici au recunoscut că „uniatismul, susținut prin factori exteriori Bisericii, n-a adus comuniunea Bisericilor, ci a devenit o sursă de conflicte și suferințe mai întâi pentru ortodocși și apoi chiar pentru catolici” (Freising 6c; Balamand 8).

Dacă alegem calea negării acestor suferințe, menționate în documentele timpului în care a avut loc unirea și în perioada de consolidare a ei, nu cred că se ajunge la un rezultat pozitiv cu ortodocșii. Vindecarea rănilor trecutului și reconcilierea nu se pot face prin negarea adevărului istoric, ci numai prin asumarea responsabilă a lui, într-un dialog al respectului reciproc animat de dragoste, de multă dragoste.

Pr. Dr. Mircea BASARAB (München)

SĂ TE ȚII DE PRAVILĂ

Mănăstirea „Brâncoveanu” de la Sâmbăta de Sus, din părțile Făgărașului, după restaurarea făcută de mitropolitul Nicolae Bălan, și-a început existența cu viețuitori, în anul 1939, cu oameni care n-au fost încadrați în vreo mănăstire. De aceea mitropolitul Nicolae i-a trimis pe doi, dintre cei trei, care s-au prezentat ca viitori călugări, în mănăstirea de curând restaurată, la sfântul Munte Athos, ca să cunoască realitățile de acolo și apoi, venind acasă, să aplice aici, ceea ce au văzut la Sfântul Munte. Cei doi, care au fost trimiși, au fost părintele Arsenie Boca și părintele Serafim Popescu. Părintele Arsenie a stat trei luni la Sfântul Munte și apoi s-a întors în țară, iar părintele Serafim a stat la Sfântul Munte, vreme de șase luni, la schitul „Sfântul Ipatie”, în ascultarea părintelui Antipa Dinescu. În septembrie 1939, părintele Serafim a primit o scrisoare de la mitropolitul Nicolae Bălan care îl îndemna să meargă la Atena și să se înscrie la Facultatea de Teologie, ceea ce a și făcut. La plecare, Părintele Arhimandrit Antipa i-a spus Părintelui Serafim: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești”.

Cuvântul acesta de ordine: „Să te ții de pravilă, că dacă nu, te îndrăcești”, părintele Serafim l-a purtat în minte, pentru el și pentru noi, căci, întors în țară, ni l-a predat nouă, cu diferite ocazii.

Așadar, de la Părintele Antipa, prin Părintele Serafim, avem și noi cei de astăzi, cuvântul de învățătură: „Să te ții de pravilă”, cu observația că, dacă nu te ții de pravilă, ajungi să te îndrăcești. Mie îmi place foarte mult cuvântul acesta și am spus adeseori că dacă Părintele Serafim, numai pentru cuvântul acesta s-ar fi dus la Sfântul Munte, nu s-a dus degeaba. Nu s-a dus degeaba, pentru el. Nu s-a dus degeaba, pentru noi și pentru toți aceia care au în vedere îndemnul și afirmația Părintelui Antipa, care la vremea sa, n-a știut pentru cine anume a spus cuvântul de îndemn „Să te ții de pravilă”, și avertismentul că, dacă nu te ții de pravilă, ajungi să te îndrăcești.

Luând aminte la îndemnul: „Să te ții de pravilă”, este important să știm ce se înțelege prin „pravilă”, în contextul în care apare cuvântul acesta, urmat de observația că dacă nu te ții de pravilă, urmarea este că te îndrăcești, te asemeni cu dracii.

Cuvântul „pravilă”, în îndemnul „Să te ții de pravilă”, înseamnă să ai un program de viață duhovnicească, primit de la îndrumă-

torul duhovnicesc, pe care să-l respecti în fiecare zi. Programul cuprinde participarea la Sfintele Slujbe ale Bisericii, așa cum se fac în mănăstirea din care faci parte; să te rogi cu rugăciunile îndătinute, pentru dimineața și seara, precum și rugăciunea de la masă; să citești din Sfânta Scriptură în fiecare zi; la fel, să citești și din alte cărți de învățătură duhovnicești, cum e Filocalia și Patericul ori Everghetinosul; să ții rânduiala postului; să-ți păzești mintea prin rugăciunea cu care se mântuiesc călugării, adică prin rugăciunea isihastă, repetând mereu în minte cuvintele: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”. De „pravilă” mai țin metaniile și închinăciunile, care se fac după puterea omului. Toate acestea la un loc și fiecare în parte, înmulțesc râvna pentru înaintare duhovnicească și ne țin în gândul la Dumnezeu și în conștiința că ne desfășurăm viața în fața lui Dumnezeu.

Avertismentul că dacă nu te ții de „pravilă” ajungi la îndrăcire își are înțelesul în faptul că, după un cuvânt din tradiția călugărească, „dracul se face stăpân peste cel ce nu are stăpân”.

Așadar, părintele Serafim ne-a adus de la Sfântul Munte îndemnul să fim interesați de o rânduială duhovnicească, în care Dumnezeu să fie prezent, ca să nu ajungem să ne stăpânească urătorul binelui.

Cu mult mai târziu de vremea în care am aflat îndemnul de a ne ține de „pravilă”, a venit la noi un părinte, pe nume Dometie Trihenea, și a venit vorba despre faptul că la Sfântul Munte, aproape fiind marea, pot avea călugării, la masă, mereu pește. Cu acest prilej Părintele Arhimandrit Dometie a zis: „Într-adevăr, e mai bun peștele decât cartofii, numai că pierzi prea multă vreme de pravilă cu pescuitul”. Mi-a plăcut ideea precum și grija de a ține de pravilă, potrivit îndemnului: „Să te ții de pravilă”.

Nu numai călugării trebuie să aibă un program de rugăciune și de slujbă, ci și cei ce nu sânt călugări, căci toți suntem amenințați de diavolul, care umblă răcnind, căutând să-i înghită pe cei care nu trăiesc cu rânduială.

Dumnezeu să ne ajute să ne ținem de „pravilă”, ca să nu ne îndrăcim, ci să-l avem pe Dumnezeu stăpân, așa cum spunem în rugăciunea Sfântului Efreim Sirul:

„Doamne și Stăpânul vieții mele....”

Arhimandritul Teofil PĂRĂIAN

„Știrea zilei” în Gândul – mistificare de proporții

Această așa-zisă „știre” se pretinde a fi un studiu despre „Intoleranța pe înțelesul copiilor”. Sub genericul: „Manualele de religie îi amenință pe elevi cu un Dumnezeu horror”, autoarea articolului, Cristina Modreanu, preia concluziile emise de Liga Pro Europa, prin intermediul Hotnews, fără discernământ, încălcând grav deontologia profesională, care o obliga să facă o minimă cercetare a veridicității acuzațiilor, ca să nu mai vorbim de nesocotirea dictonului: *Audiat altera pars*.

În primul rând, titlul propus arată formația sincretistă – atee a autoarei (relevantă este folosirea articolului nehotărât pe lângă substantivul propriu *Dumnezeu*), dar strecoară din start ținta atacurilor: prezența Religiei în școală, repudiată, de data aceasta, din cauza unor conținuturi didactice din manualele acestei discipline. În această calitate, fiind lipsită de obiectivitate, autoarea se complăce în colportarea de acuzații, înveninând expunerea prin impunerea unei note personale, fundamentale, actului jurnalistice. Îi reamintim, în primul rând, că manualele pe care le critică atât de asiduu au fost alcătuite de specialiști în domeniu, fiind aprobate de Ministerul Educației și Cercetării. Ele funcționează în sistemul de învățământ public de ani de zile, cu foarte bune rezultate în pedagogia creștin-ortodoxă. Surprinde, deci, graba cu care denigrarea lor voită a ajuns să constituie pentru ziarul *Gândul* subiectul pentru *Știrea zilei*.

Având în vedere campania fără precedent desfășurată de Patriarhia Română pentru susținerea Religiei în școli, demersul jurnalistice tendențios de care ne ocupăm nu este lipsit de relevanță. O primă „strecurare” a unui neadevăr flagrant o găsim chiar de la începutul articolului, unde se prezintă Religia ca fiind o disciplină obligatorie, deși s-a arătat clar caracterul ei opțional, legat de alegerea confesiunii de către părinți. Odată ce se optează pentru o anumită confesiune, studiul urmează parametrii didactici impuși de confesiunea respectivă, în conformitate cu elementele definitorii de doctrină, morală și cult.

Ce observăm în articolul scris de Cristina Modreanu? O substituție de calități oficiale, în primul rând. Pentru că dânsa dorește, de fapt, să rescrie religia ortodoxă după bunul plac. Ar vrea ca manualul de Religie să susțină conformismele post-moderniste declamate ca „libertăți” individuale – în fond, tot atâtea subjugări în fața *dumnezeului acestui veac* (II Corinteni 4,4). Ar vrea ca sentimentul religios cultivat la ora de Religie să se încadreze în starea generală de somnolență a societății seculizate, anesteziată de preaplinul consumismului, care propune starea de rai pământesc, de trai bun în viața aceasta, fără nicio grijă pentru cea de dincolo. Dumnezeu este acceptat doar

dacă este bun, am putea spune „prost de bun”, încât să înghită orice fărădelege, fără a o răsplăti după dreptate. De fapt, articolul abundă în critici la adresa menționării în manualele de Religie a pedepselor divine, mergând până la etichetarea Dumnezeului creștin ca fiind „horror”, „nemilos” și „răzbunător”. Noțiunea de păcat se dorește a fi relativizată până la anulare completă: chiar și cele mai mici fapte negative ale copiilor – exemplificate în manuale – sunt criticate aspru. Oare acești copii sunt sfinți încă din viață? Dacă nu-i conștientizăm de mici asupra realității pedepselor pentru faptele păcătoase, de ce ne mai mirăm de proliferarea actelor antisociale în rândul tinerilor?

Cât despre „inocularea fricii” prin „pedepse rafinate” la clasa a VIII-a, citim stupefiați că se realizează ca urmare a parcurgerii textului: „după Judecata de Apoi dreptii vor merge să se veselească în împărăția lui Dumnezeu, iar păcătoșii vor fi aruncați în întunericul cel mai dinafară, unde va fi plângerea și scrâșnirea dinților”. Fără a se preciza sursa reală, care este, categoric, Scriptura (Matei 25, 30-46), autoarea pune citatul de mai sus pe seama autorilor Caietului auxiliar de Religie. Critica adusă asupra acestui pasaj reprezintă, în fapt, o autonegare: contestarea unei învățături promovată de Hristos. Însuși ar conduce, inevitabil, la demolarea creștinismului din temelii.

Și acum ceva și despre pretinsa intoleranță ce răzbate din paginile manualelor de Religie: ea s-ar sprijini, în opinia autoarei, pe două exemple: unul care trage semnalul de alarmă asupra prozelitismului grupărilor minoritare într-o țară majoritar ortodoxă, altul legat de practicile de tip yoga, impregnate de demonism. Probabil că s-ar dori nici să nu se vorbească măcar despre demoni la ora de Religie. Pentru că, inevitabil, credința în existența acestora trebuie argumentată prin atribuirea unor acțiuni specifice, cum este și aceea a abaterii de la adevăr. Dar Adevărul este unul singur, Hristos (Ioan 14,6).

În încheiere, mi-aș permite să-i sugerez Cristinei Modreanu să abordeze pe viitor domenii care îi sunt familiare, excluzând temele de natură religioasă, unde dovedește mult diletantism, amplificat de stilul alarmist – paroxistic. Desigur, ar putea să se informeze mai bine: citind Biblia sau studiind... noțiunile elementare de Religie, pentru remedierea gravelor carențe semnalate. Cât despre deontologia profesională... nu ne rămâne decât să ne rugăm lui Dumnezeu să-i fie într-ajutor spre a și-o putea (re)câștiga. Vom arăta, valoarea toleranței creștine, a iertării și dragostei – coordonate ale aceleiași Religii pe care autoarea se abținează să nu le observe.

Pr. lector dr. David PESTROIU

PĂRINTELE CIPRIAN GEORGE GAȘPAR – fiul și preotul chivernisitor, trecut la Domnul

În Duminica a 34-a după Rusalii (a Fiului Risipitor) – din 24 februarie 2008, am prohodit pe vrednicul Părinte Ciprian George Gașpar, trecut de timpuriu în împărăția lui Dumnezeu.

Născut la începutul primăverii anului 1967, în ziua de 9 martie, zi de praznic a Sfinților 40 de Mucenici din Sevastia, în familia P.C. Pr. Gheorghe și Maria Gașpar, tânărul Ciprian George Gașpar urmează Școala elementară în Cisnădie, Liceul Economic la Sibiu și cursurile Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, încununată cu obținerea Licenței în Teologie în anul 1992.

Îndeplinindu-și menirea și vocația slujitoare cu multă seriozitate, se dăruiește, pentru început, misiunii la catedră, predând ore de religie timp de 5 ani la Școala Nr. 3 din Cisnădie.

Ascultând de chemarea lui Dumnezeu de a se angaja dăruitor în slujirea preoțească, se va pregăti pentru a se hirotoni, căsătorindu-se mai întâi, cu cea care îi va deveni soție și tovarășă credincioasă de viață într-o slujire, Carmen Doina Claudia, absolventă și ea de studii teologice la Sibiu. Dumnezeu le va binecuvânta legământul de iubire cu fiica Alessia Maria Cristina.

Dacă am amintit de momentul în care s-a săvârșit slujba prohodirii – Duminica

Fiului Risipitor – am făcut-o considerând că Dumnezeu ne-a împărțit, legând aceste două momente, de înțeleșuri adânci și dumnezeiești. Am înțeles, prin mărturia de slujire și de jertfă a părintelui Ciprian George Gașpar că, dacă există un Fiu Risipitor, Mântuitorul a avut în vedere și un fiu chivernisitor, care nu risipește ci adună, care nu irosește averea tatălui ci o primește, o prețuiește și o îmbogățește.

Părintele Ciprian George Gașpar a primit cel mai sfânt dar ca moștenire, încredințat din partea tatălui său – Părintele Gheorghe Gașpar – modelul și dorința profundă de a fi preotul lui Hristos.

Nimeni nu a bănuțat că doar după câțiva ani – fiind preot din 1999 până în 2008 – slujirea îi va deveni mărturie de înviere prin mărturisirea suferinței.

A ctitorit la Cisnădioara o biserică, după modelul tatălui, și el ctitor al frumoasei catedrale din Cisnădie, și nu a știut atunci, că asemenea lui Manole Meșterul, propriile oseminte vor deveni curând temelia bisericii unde a slujit în viață.

O boală nemiloasă cu un diagnostic de anemie aplastică severă a făcut, timp de doi ani, ca

familia, preoți, colegi și credincioși împreună, să rămână solidari și legați profund prin rugăciune, cerând lui Dumnezeu să-i dăruiască sănătate și lungime de zile.

După îndelungi tratamente costisitoare în SUA (New York) și în Germania – la Heidelberg, în Clinica Universitară, sub asistența și îngrijirile medicilor inimoși, în mod deosebit a Prof. Univ. Dr. Stefan Dietmar, precum și a nașilor de cununie Sorin și Felicia, și după operații repetate de transplant medular, situația s-a ameliorat și speranțele au crescut în sufletele celor dragi.

Totuși, în data de 21 martie 2008, Dumnezeu l-a chemat la Sine, cerându-și buna agoniseală și chiverniseală din mâinile părintelui Ciprian George Gașpar, lăsându-ne pe toți – soție, fiică, părinți, frați, prieteni, colegi, enoriași – îndurerăți și triști, dar cu speranța că „dacă Hristos a înviat”, slujirea, iubirea, dăruirea, bunătatea, hărnicia, vrednicia, dărzănia, curajul, prețuirea colegială, respectul pentru enoriași și prieteni – ale Părintelui George Ciprian nu au fost zadarnice.

Impresionant și pilduitor rămâne și gestul fratelui Liviu, care, contrar exemplului fratelui

Fiului Risipitor, ce n-a avut „nițică” dragoste frățească, de a-l primi și ierta pe fratele său, așa cum a făcut Tatăl, Liviu și-ar fi dat, cu iubire, o

fărâma prețioasă din viața lui pentru viața fratelui George Ciprian, acceptând, și el, operația repetată de transplant.

Călăuziți de dragostea și bunătatea Înalt Prea Sfințitului Părinte Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul și Mitropolitul nostru, care a stat mereu alături, părintelui George Ciprian și familiei sale, cu rugăciunea, cu susținerea morală și duhovnicească și, nu în ultimul rând, cu generos ajutor financiar, și noi preoții și credincioșii Protopopiatului și Arhiepiscopiei Sibiului am încercat să preluăm o mică parte din povara familiei.

Te vom pomeni mereu, rugându-ne pentru tine, bunul nostru prieten și coleg, George Ciprian, iar pilda ta de slujire, iubire și jertfă pentru biserică ne va fi mereu imbold și temei.

Îl rugăm pe Mântuitorul Iisus Hristos Cel Înviat să te așeze în ceata dreptilor și a slujitorilor cerești, iar noi toți te vom cuprinde în dragostea și speranța noastră, ce vor fi mărturisite în noaptea învierii din acest an, când vom cânta imnul de biruință, „Hristos a înviat din morți” și te vom evoca cu prinos de recunoștință și veșnică pomenire.

Pr. Prot. Savu POPA

AGENDA PASTORALĂ A Î.P.S. DR. LAURENȚIU Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului – februarie 2008 –

- **Sâmbătă, 2 februarie.** A săvârșit Sf. Liturghie și a ținut un cuvânt de învățătură la Catedrala mitropolitană.
- **Duminică, 3 februarie.** A oficiat Sf. Liturghie și a predicat la Biserica „Sf. Trei Ierarhi” din parohia Bartolomeu-Nord – Brașov.
- **Marti, 5 februarie.** A prezidat ședința Permanenței operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A avut program de audiențe.
- **Miercuri, 6 februarie.** A avut program de lucru la cabinet.
- **Sâmbătă, 9 februarie.** A oficiat slujba vecerniei la Catedrala mitropolitană și a adresat un cuvânt de învățătură membrilor Oastei Domnului, adunați la Sibiu pentru cinstirea părintelui Iosif Trifa, cu ocazia împlinirii a 120 de ani de la nașterea sa.
- **Duminică, 10 februarie.** A oficiat Sf. Liturghie și a ținut un cuvânt de învățătură la Biserica „Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil” din Sibiu. A vizitat Biserica „Sf. Ilie” din Sibiu.
- **Luni, 11 februarie.** A prezidat ședința permanenței operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la ședința Consiliului profesoral al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu.
- **Joi, 14 februarie.** A prezidat ședința Comisiei Teologice din cadrul Consiliului Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare – Ministerul Educației și Cercetării.
- **Vineri, 15 – Marti, 19 februarie.** A condus delegația Bisericii Ortodoxe Române la oficiile de întronizare ale Preafericitului Părinte Ieronim al II-lea, noul Arhiepiscop al Atenei și al întregii Grecii.
- **Miercuri, 20 februarie.** A prezidat ședința permanenței operative a Arhiepiscopiei Sibiului. A participat la sediul Bibliotecii Astra, la lansarea volumelor omagiale: „Ale Tale dintru ale Tale. Liturghie, Pastorație, Mărturisire” – prinos de cinstire adus Î.P.S. Dr. Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, la împlinirea vârstei de 60 de ani și „Studii Teologice dedicate ilustrului istoric sibian la împlinirea vârstei de 75 de ani” – omagiu adus Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu.
- **Joi, 21 februarie.** A participat în comisia examenului de licență la Facultatea de Teologie „Andrei Șaguna”.
- **Vineri, 22 februarie.** La reședința mitropolitană din Sibiu, Î.P.S. Sa a primit din partea domnului Adrian Iorgulescu, Ministrul Culturii și al Cultelor, Diploma de onoare și Trofeul Ministerului Culturii și Cultelor, pentru rolul deosebit avut de Mitropolia Ardealului în Anul cultural „Sibiu – 2007” și mai ales în cadrul celei de-a Treia Adunări Ecumenice Europene.
- **Duminică, 24 februarie.** A oficiat Sfânta Liturghie și a ținut un cuvânt de învățătură la Biserica „Sfânta Cuvioasa Parascheva” din Sibiu. L-a hirotonit întru diacon pe teologul Andrei Todirașcu. În aceeași zi, a oficiat slujba înmormântării părintelui Ciprian Gașpar de la Biserica „Sf. Treime”, parohia Cislădie II.
- **Luni, 25 februarie.** A participat la simpozionul „Violența domestică”, organizat la Academia Evangelică din Sibiu.
- **Marti, 26 februarie.** A predat cursuri de Teologie Liturgică la Facultatea de Teologie. A prezidat ședința CAR a Arhiepiscopiei Sibiului.
- **Miercuri, 27 februarie.** A participat la ședința Consiliului profesoral al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna”.
- **Joi, 28 februarie.** A participat, în calitate de coordonator științific, la susținerea tezei de doctorat a d-lui dr. Ștefan Stratul. În aceeași zi, a participat la Biblioteca Astra – Sibiu, la lansarea volumului omagial *Patristică și Actualitate*, dedicat Prea Cucerniciei Sale Arhid. Prof. Univ. Dr. Constantin Voicu, la împlinirea vârstei de 75 de ani.

Pr. Drd. Cristian VAIDA

ITINERAR PASTORAL

Din încredințarea Înalț Prea Sfințitului Dr. LAURENȚIU STREZA, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, Prea Sfințitul Episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sibiului, Dr. VISARION RĂȘINĂREANU, a săvârșit următoarele:

- **Sâmbătă, 2 februarie.** P.S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie arhierescă împreună cu Î.P.S. Mitropolit Serafim al Germaniei în basilica Santa Maria in Trastevere din Roma. Seara slujește Vecernia în catedrala din Sibiu.
- **Duminică, 3 februarie.** A săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica „Sf. Evangelist Ioan”, a Seminarului Teologic din Făgăraș, rostind cuvânt de învățătură (pr. paroh Vasile Stan).
- **Marti, 5 februarie.** Audiențe, lucrări de birou. A participat la Prefectura din Sibiu la o întâlnire cu responsabili din Ministerul Educației privind noua lege a învățământului.
- **Miercuri, 6 februarie.** Audiențe, lucrări de birou.
- **Joi, 7 februarie.** A participat la Sediul Filarmonicii de Stat din Sibiu la lansarea CD-ului „Octoiul de la Sibiu”, lucrare corală compusă de regretatul compozitor sibian Pr. Gheorghe Șoima.
- **Vineri, 8 februarie.** Audiențe, lucrări de birou. Seara slujește Vecernia și Acatistul Maicii Domnului în Catedrală.
- **Duminică, 10 februarie.** A săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în vechea biserică de lemn din Poiana Sibiului, rostind cuvânt de învățătură (pr. paroh Vasile Băja). Seara slujește Vecernia în biserica „Sf. Nicolae” din Tilișca (pr. paroh Ioan Teșca).
- **Luni, 11 – Marti, 12 februarie.** Audiențe, lucrări de birou.
- **Miercuri, 13 februarie.** A prezidat lucrările conferinței administrative a preoților din prot. Avrig.
- **Joi, 14 februarie.** A prezidat lucrările conferinței preoțești administrative din prot. Săliște. A participat la muzeul Franz Binder din Sibiu, la vernisajul expoziției „Comunitatea armeană din Dumbrăveni”, rostind un cuvânt de binecuvântare. Seara slujește și predică la Vecernie în biserica „Din Groapă” din Sibiu (pr. paroh Ilie Arsenie).
- **Vineri, 15 – Sâmbătă, 16 februarie.** A participat la lucrările Sinodului mitropolitan al Mitropoliei Munteniei și Dobrogei.
- **Duminică, 17 februarie.** A acordat un interviu postului de radio „Trinitas”. A săvârșit Sf. Liturghie arhierescă la mănăstirea Dejani, prot. Făgăraș. Seara slujește și predică la Vecernie în biserica parohială din Voivodenii Mari, prot. Făgăraș (pr. paroh Mihai Fogoroș).
- **Luni, 18 – Vineri, 22 februarie.** Audiențe, lucrări de birou.
- **Sâmbătă, 23 februarie.** A acordat un interviu postului de radio „România Actualități”, în legătură cu Duminica Fiului Risipitor.
- **Duminică, 24 februarie.** A săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în biserica parohială „Sf. Arhangheli” din Râu Sadului, prot. Avrig, hirotonind întru diacon pe teologul Coșorean Cosmin Axente. A săvârșit taina Sf. Botez pruncului Ioan Mihai Drăgușin, fiul preotului paroh de aici. A oficiat un trisaghion la catafalcul Pr. Gheorghe Ciprian Gașpar din Cislădie, trecut la Domnul, rostind și cuvânt de învățătură.
- **Luni, 25 februarie.** Audiențe, lucrări de birou. A săvârșit taina Sf. Maslu de obște în biserica militară din Făgăraș (pr. paroh Gherasim Frățilă), rostind cuvânt de învățătură.
- **Marti, 26 februarie.** A săvârșit Sf. Liturghie arhierescă în Capela „Sf. Nicolae” a Școlii Speciale din Turnu-Roșu, prot. Avrig, rostind cuvânt de învățătură.
- **Miercuri, 27 februarie.** A participat la lucrările Simpozionului „Combaterea violenței în familie”, organizat la Academia Evangelică din Sibiu, rostind cuvânt de binecuvântare.
- **Vineri, 29 februarie.** Audiențe, lucrări de birou. A participat la festivitatea de lansare a monografiei orașului Tâlmăciu (autor col. Gabriel Stroilă), la Liceul din localitate, rostind un cuvânt adecvat.

Arhid. Vasile AVRAM

„De la suflet pentru suflet”

Aceste cuvinte sunt înscrise pe coperta publicației „Foia Românească”, pe care Comunitatea Ortodoxă Română din Turku-Finlanda o editează anual, spre întărirea comuniunii membrilor ei și spre stabilirea unei punți de legătură cu cei de acasă. Publicația se află în cel de al XVI-lea an de apariție continuă.

Faptul de a fi trimis și noi publicația șaguniană „Telegraful Român”, am dori să fie înțeles de către acea comunitate ca fiind tot un mesaj „de la suflet la suflet”.

Împărtășim și noi cu semnatarul unui material din publicație, care este părintele Ioan Durac, fost student al nostru, la Sibiu, impresia că „parcă în mod intenționat, înainte de Sfintele Paști, în fiecare an apare câte o știre senzatională și forțată despre Biserică sau despre Mântuitorul și ucenicii Săi. În prea scurt timp au apărut unele după altele relatări și speculații despre „Codul lui Da Vinci”, „Evangelia lui Iuda” și „Mormântul familiei lui Iisus”. Am mai adăuga noi și vâlva făcută aici, în România, în jurul problemei prezenței icoanelor în școli și chiar a predării Religiei. Toate acestea nu ne pot lăsa indiferenți, dar ne întărim în credința că dacă Domnul este cu noi, cine va putea sta împotriva noastră? Călătoria noastră prin veacul de acum nu este triumfalistă, ci întru ascultare și bună speranță că ne vom mântui prin răbdarea noastră.

Redacția

TEOLOGIE ȘI SPIRITUALITATE ORTODOXĂ

Pr. ALEXANDRU COMȘA, *Monografia satului și bisericii din Noul Român*, Casa de Presă și Editură Tribuna, Sibiu, 2008, 115 p.

Dintre lecturile care bucură, monografiile unora din satele și parohiile care se află în cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului ne aduc un plus de bucurie. Pe de o parte, pentru că se redescoperă trecutul luminos al unor comunități sătești românești, atât de obturate de cercetarea modernă a istoriei rurale ardelenice, axată pe descoperirea satului săsesc, chiar acolo unde elementul românesc era cel puțin egal, iar pe de altă parte, prin talentul istoric și literar al unor preoți, unii de mult uitați și ei.

Monografia satului și Bisericii din Noul Român, apărută prin purtarea de grijă a Părintelui Gheorghe Streza, și el fost paroh în Noul Român, aduce prin îndemnarea Părintelui Alexandru Comșa, de vrednică pomenire, istoria unor locuri și oameni. Despre nedeșăvârșirea ei autorul consemna în Prefața sa la scrierea aceasta: „planul meu nu a fost a da o lucrare vastă, totuși am observat că lucrarea se extinde, cu toate că nu am cules decât esențialul din mulțimea problemelor care se puteau trata și nici nu pretind că am epuizat tot materialul referitor la această problemă, lucrarea putând fi completată și extinsă” (p. 10). Dincolo de date și raportări istorice, duhul în care este scrisă, calitatea reflecției umaniste, fidelitatea surselor așează pe autor în linia iubitorilor de neam și cultură pe care Noul Român i-a dăruit Ardealului, dintre care astăzi distingem pe Dr. Gheorghe Telea. O carte publicată după 28 de ani. Și câtă nevoie de istorie descoperă în alcătuirea suflăscă a fiecăruia dintre noi.

ELENA MACAVEI (Coord.), *Educația și integrarea europeană*, Editura Asociațiunii ASTRA, Sibiu, 2007, 382 p.

Rezultat al Simpozionului cu participare internațională „Educația în spiritul valorilor europene și al integrării europene” desfășurat la Sibiu în 4-6 octombrie 2007, volumul acesta beneficiază de girul cultural al ASTREI, al Asociației Sibiu-Capitală Culturală Europeană, al Universității Lucian Blaga și Bibliotecii Județene ASTRA Sibiu și de contribuția unor autori reprezentativi în aria în care se poziționează propunerea culturală a acestuia.

Sedimentată pe trei paliere de editare, „Spiritualitate. Ecumenism. Identitate” (pp. 2-84), „Integrarea Europeană-unitate în diversitate” (pp. 85-159) și „Cultură. Cercetare. Educație. Învățământ” (p. 160-378), lucrarea propune o dezbatere largă asupra unor elemente care alcătuiesc structura unei prime analize a stării de fapt a realității europene a culturii românești, transilvane în primul rând.

ELENA POPESCU, *Mișu Popp – reprezentant al academismului românesc. Pictura religioasă și pictura laică*, Sibiu, 2007 (Ed. ALTIP, Alba-Iulia), 294 p.

Constituind lucrarea de doctorat a distinsei sale autoare, Elena Popescu, volumul monografic pe care-l prezentăm reprezintă una dintre cele mai frumoase omagii adresate memoriei culturii românești din Ardeal. Recuperarea și analiza creației religioase și laice a maestrului brașovean Mișu Popp (1827-1892) descoperă un demers coerent în structurarea unei istoriografii a artei românești, după cum remarcă și unul dintre prefațatorii volumului: „volumul de față reprezintă și el un omagiu adus de un istoric de artă maestrului Mișu Popp. Strădania Elenei Popescu e concretizată în această contribuție notabilă din istoriografia noastră de artă, prin ceea ce se înțelege temeinica cercetare pe teren, valorificarea exhaustivă și restituirea integrală a patrimoniului pictural datorat artistului, aflat în bisericile și colecțiile muzeale și particulare din România” (Nicolae Sabău, *Prefață*, p. 9).

Excursul cercetării este marcat astfel: *Pictura românească de la 1800 până la Theodor Aman în istoriografia de artă românească* (pp. 14-26); *Pictura din Țările Române de la 1800 până la Theodor Aman* (pp. 26-46); *Pictura religioasă în creația lui Mișu Popp* (pp. 47-104); *Contingentele stilistice și tematiche europene în pictura religioasă a lui Mișu Popp* (pp. 105-133); *Pictura laică în creația pictorului Mișu Popp. De la tradiționalism la modernitate: demersuri, influențe* (pp. 134-205); *Câteva considerații privind locul pictorului Mișu Popp în arta românească* (p. 206-224). Lucrarea conține și un *Catalog* cu pictura religioasă a lui Mișu Popp (pp. 225-248) și un al doilea *Catalog*, cuprinzând pictura laică a artistului (pp. 250-289).

Efortul cărturăresc este dublat de un remarcabil efort de editare, volumul însumând calități de marcă prin text și iconografie, redând astfel dimensiunea unuia dintre aceia care, la vremuri nu ușoare în a face artă, a constituit reflecția românească asupra portretismului și iconografiei ortodoxe plenar legate de academism: Mișu Popp.

Mitropolitul LAURENȚIU

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se primesc pe adresa:

Redacția „Telegraful Român”, 550179 – Sibiu, Str. Mitropoliei nr. 35

E-mail: telegrafulroman@yahoo.com

Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ISSN 1223-8392

COMITET REDACȚIE „TELEGRAFUL ROMÂN”:

Î.P.S. Dr. Laurențiu Streza – președinte; P.S. Dr. Visarion Rășinăreanu – vicepreședinte; Pr. Prof. Dr. Dumitru Abrudan – redactor-șef; Dr. Ștefan Toma – secretar de redacție; Pr. Cristian Vaida – secretar de redacție adj.; Pr. Prof. Acad. Dr. Mircea Păcurariu – membru; Pr. Prof. Dr. Ovidiu Moceanu – membru; Pr. Lect. Dr. Nicolae Moșoiu – membru.

Abonamentul pe 2008 este de 25 lei

COD IBAN RO34 RNCB 0227 0360 5879 0001.

Pentru SUA abonamentul este de 26 dolari

COD IBAN RO28 RNCB 0227 0360 5879 0012.

Pentru Europa abonamentul este de 12 euro

COD IBAN RO76 RNCB 0227 0360 5879 0021.

BCR Sibiu, Str. Emil Cioran nr. 1. Cod fiscal 44 79 403.